

LUNDS
KOMMUN

Hållbarhetsredovisning 2024

Innehållsförteckning

Inledning	3
Sammanfattning	4
Styrning för hållbarhet	6
Program för ekologisk hållbarhet	9
Prioriterat område - Konsumtion och produktion	9
Prioriterat område - Miljö- och hälsofarliga ämnen	13
Prioriterat område - Klimat och energi	16
Prioriterat område - Boende och närmiljö	20
Prioriterat område - Biologisk mångfald och ekosystemtjänster	23
Prioriterat område - Yt- och grundvatten	26
Program för social hållbarhet	29
Prioriterat område - Demokrati	29
Prioriterat område - Utbildning och lärande	32
Prioriterat område - Levnadsvanor	35
Prioriterat område - Arbete och sysselsättning	39
Prioriterat område - Boende och närmiljö	42
Prioriterat område - Jämställdhet	46
Näringslivsprogram	49
Prioriterat område - Service och bemötande	49
Prioriterat område - Attraktivitet	51
Prioriterat område - Hållbar tillväxt	53
Prioriterat område - Innovationskraft	56
Prioriterat område - Kompetensförsörjning	58
Prioriterat område - Markberedskap och goda fysiska förutsättningar	61
Prioriterat område - Infrastruktur och tillgänglighet	63
Relaterade styrande dokument	65
Barnets bästa	65
Mat- och måltidsplan	66
Studentsamverkan	67
LundaKem 2.0 - kemikalieplan	68

Inledning

Lunds kommuns hållbarhetsredovisning bygger på uppföljningen av kommunens ambitiösa mål för arbetet med hållbar utveckling som finns formulerade i Program för social hållbarhet 2020–2030, Näringslivsprogram 2022–2030 och Program för ekologiskt hållbar utveckling 2021–2030 (LundaEko).

Syftet med hållbarhetsredovisningen är att kunna svara på frågan: Hur går det för Lunds hållbarhetsarbete? Rapporten har fokus både på platsen Lund och organisationen Lunds kommun.

Hållbarhetsredovisningen utgår från de prioriterade områdena i programmen. Under varje målområde redovisas en sammanfattning av viktiga händelser från år 2024 och en analys som utgår från utmaningar och möjligheter.

För att uppnå målen i programmen krävs dialog och samverkan både inom kommunkoncernen och med externa aktörer. Vi behöver engagera och involvera samhällets alla aktörer; invånare, förtroendevalda och medarbetare i Lunds kommun, lärosäten, näringsliv och civilsamhälle. Genom att uppmuntra nya idéer och lösningar kan vi tillsammans skapa ett hållbart Lund.

Ett antal styrdokument är viktiga redskap för att konkretisera och uppnå mål och delmål i programmen samt visa på helheten i kommunens hållbarhetsarbete. Arbetet med de relaterade styrdokumenterna beskrivs kortfattat under de prioriterade områdena. För några styrdokument görs en fördjupad uppföljning under rubriken *Relaterade styrande dokument*.

Väsentliga händelser

Supervalår

År 2024 går till historien som ett så kallat supervalår. Aldrig tidigare har så många länder genomfört val under ett och samma år, hela 76 stycken. Under året röstade människor i åtta av tio av världens mest befolkade länder – Bangladesh, Brasilien, Indien, Indonesien, Mexiko, Pakistan, Ryssland och USA. Därutöver anordnades val till Europaparlamentet i alla EU:s medlemsländer.

Supervalåret inträffade samtidigt i en tid då demokratin är på tillbakagång för sjätte året i rad, och allt färre människor lever i öppna, fria demokratier. Enligt V-dem institutet vid Göteborgs universitet lever drygt 70 procent av jordens befolkning i auktoritära stater. Detta, i kombination med ökade geopolitiska spänningar och den tekniska utvecklingen som medger alltmer avancerade former av påverkansförsök, ledde till att flera av de val som genomfördes präglades av oroligheter, våld och ifrågasättande av valresultatens legitimitet. Det är en utveckling som sammantaget påverkar den globala förmågan att få till en hållbar utveckling och omställning i linje med målen i Agenda 2030 negativt.

Vad gäller EU-valet konstaterar totalförsvarets forskningsinstitut att det finns indikationer på att sociala medier och teknologiska plattformar fungerade både som viktiga informationskällor och som potentiella hot genom spridning av desinformation. Mer specifikt handlar det primärt om ett flertal desinformationskampanjer vars syfte var att försvaga förtroendet för EU och specifika politiska aktörer. Majoriteten av kampanjerna kan på olika sätt härledas till Ryssland. Valmyndigheten konstaterar

samtidigt i sin erfarenhetsrapport att valet i Sverige genomfördes på ett säkert och effektivt sätt.

Valdeltagandet i Lunds kommun landade på 67 procent, jämfört med 53 procent i riket. Skillnaden i valdeltagandet bland de olika valdistrikten i kommunen fortsätter samtidigt att vara stor. 81 procent röstade i valdistriktet Norra Nöbbelöv medan endast 36 procent röstade i valdistriktet Linero, Vikingaparken. Det är en skillnad på 45 procentenheter och följer samma mönster som i valen till riksdag och kommunfullmäktige. Av Lunds kommuns totalt 82 valdistrikt hade 26 valdistrikt ett valdeltagande som var lägre än 60 procent och 13 valdistrikt hade ett valdeltagande som var högre än 70 procent.

Inför valdagen inventerades samtliga påtänkta röstningslokaler av valkansliet för att säkerställa att de var tillgänglighetsanpassade samt skulle fungera som vallokal. I de lokaler som inte bedömdes vara tillgängliga hjälpte en tillgänglighetskonsult valkansliet med att identifiera åtgärder som behövde göras, varpå dessa gjordes av lokalansvariga.

Sammanfattningsvis kunde valet i Lund genomföras på ett tryggt och säkert sätt, i en tid när val på andra håll i Europa och världen drabbades av betydande svårigheter.

Hedersomnämning från WWF

Kommunens helhetsperspektiv inom klimatarbetet, med såväl höga ambitioner som förmågan att på ett trovärdigt sätt kunna prestera enligt dem, låg till grund för Världsnaturfonden WWF:s beslut att i september 2024 ge Lunds kommun ett hedersomnämning inom ramen för One Planet City Challenge. Utmärkelsen ges enbart till städer som sedan tidigare vunnit pris som årets globala klimatstad, vilket Lund gjorde år 2022.

Lund utmärker sig, enligt juryn, med ambitiösa och tydliga klimatmål som satts med femårsintervall, politiskt ledarskap och ett brett och transparent åtgärdsprogram. Juryn grundar sin bedömning på flera specifika insatser som blivit till verklighet i Lunds kommun. Bland dessa kan nämnas Lunds lågtempererade fjärrvärmesystem, som gör det möjligt att ta tillvara spillvärme, en näst intill fossilbränslefri kommunorganisation och goda förutsättningar för cyklar och kollektivtrafik. Även Lunds initiativ till ökad andel sol- och vindkraft samt god samverkan med invånare, kommunala bolag och akademien ligger till grund för WWF:s utmärkelse.

Utmärkelsen omfattar både arbetet för minskade utsläpp av klimatpåverkande gaser och anpassning till de klimatförändringar som inte går att undvika. Lund har presenterat en mångfald av anpassningsåtgärder som baseras på en stark klimatriskanalys.

Sammanfattning

Hur hållbart är Lund?

Att beskriva hur hållbart Lund kräver många perspektiv och är svårt. En viktig aspekt är hur utvecklingen ser ut, om saker går åt rätt håll. En annan är att jämföra Lund med andra platser i Sverige och världen. Dessa aspekter belyses i hållbarhetsredovisningen, men störst fokus läggs på det faktiska tillståndet. Kan Lund anses vara hållbart när barn mobbas i skolan, människor dör i förtid på grund av luftföroreningar och företag har svårt att hitta arbetssökande med rätt kompetens? För att göra frågan mer mätbar används i denna redovisning kommunfullmäktiges mål för hur tillståndet ska vara i Lund år 2030 ur socialt, ekologiskt och näringslivsperspektiv som måttstock. Även om Lund i många fall kan sägas vara mer hållbart än andra städer är den avgörande frågan i hållbarhetsredovisningen om utvecklingen går åt rätt håll och i tillräcklig hastighet i förhållande till kommunens egna hållbarhetsmål.

Når vi målen i program för social hållbarhet, näringslivsprogrammet och program för ekologiskt hållbar utveckling?

Trots framgångar och ett aktivt arbete under året på kommunens förvaltningar och bolag behövs ytterligare insatser för att uppnå alla mål i programmen. De 32 målen i näringslivsprogrammet är relativt nyligen antagna och har i år bedömts för första gången enligt nedan:

- 23 mål kommer att klaras
- ◆ 7 mål är osäkert om de kommer att klaras
- 1 mål riskerar att inte klaras
- 1 mål går inte att bedöma än

Av 27 delmål i program för social hållbarhet och 32 delmål i program för ekologiskt hållbar utveckling visar bedömningen att:

- 24 mål kommer att klaras
- ◆ 29 mål är osäkert om de kommer att klaras
- 6 mål riskerar att inte klaras

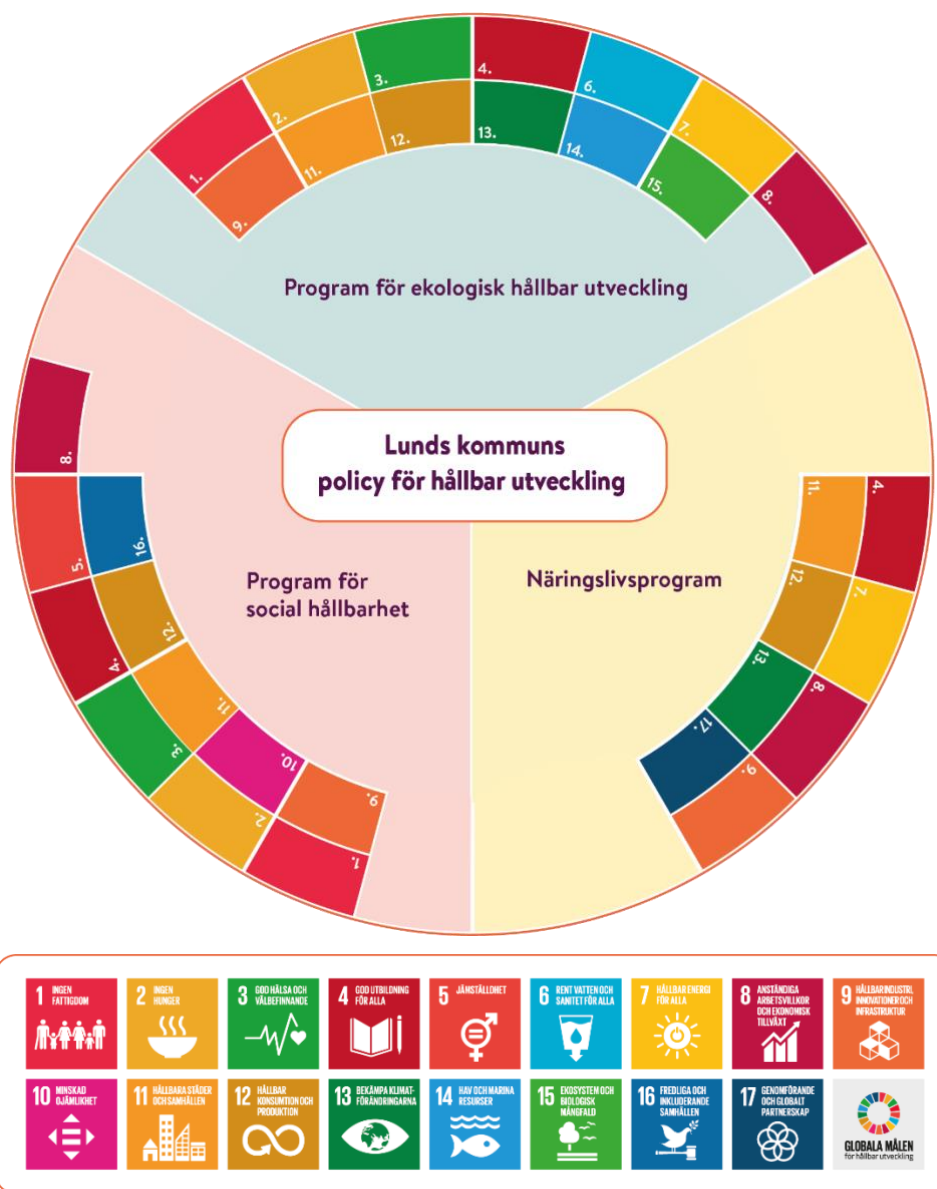
Att 24 mål är gröna är en förbättring jämfört med föregående år, då 20 mål bedömdes som att de kommer att klaras. Antalet mål som bedöms som att de riskerar att inte klaras har inte förändrats.

Eftersom det är flera år kvar till 2030 är det väntat att bedömningen i många fall är att det är osäkert om målen kommer att klaras. Kontinuerligt lärande är en framgångsfaktor. För att nå målen behöver fler åtgärder testas och efterhand förstärkas eller förkastas beroende på utfall.

Styrning för hållbarhet

I Lunds kommuns Policy för hållbar utveckling tydliggörs kommunkoncernens förhållningssättet till Agenda 2030 och de globala målen. Policyn är vägledande i arbetet med programmen för social respektive ekologisk hållbarhet, liksom för näringslivsprogrammet. Policyns principer är:

- Lunds kommun är ledande inom hållbar utveckling.
- Kommunkoncernen arbetar med ständiga förbättringar och utvecklar hållbarhetsarbetet med hög kunskapsnivå.
- Kommunkoncernen samverkar aktivt med andra offentliga aktörer, lärosäten, näringslivet och civilsamhället för att utveckla det hållbara samhället.
- Kommunkoncernen arbetar transparent och kommunicerar såväl internt som externt för att engagera medborgare och medarbetare i Lunds kommun.

Figur 1. Program för ekologisk hållbar utveckling har kopplingar till 13 av de globala målen. Dessa är mål nummer 1 ingen fattigdom, 2 ingen hunger, 3 god hälsa och välbefinnande, 4 god utbildning för alla, 6 rent vatten och sanitet för alla, 7 hållbar energi för alla, 8 anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, 9 hållbar industri, innovationer och infrastruktur, 11 hållbara städer och samhällen, 12 hållbar konsumtion och produktion, 13 bekämpa klimatförändringarna, 14 hav och marina resurser samt 15 ekosystem och biologiska mångfald. Program för social hållbarhet har kopplingar till elva av de globala målen. Dessa är mål nummer 1 ingen fattigdom, 2 ingen hunger, 3 god hälsa och välbefinnande, 4 god utbildning för alla, 5 jämställdhet, 8 anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, 9 hållbar industri, innovationer och infrastruktur, 11 hållbara städer och samhällen, 12 hållbar konsumtion och produktion samt 16 fredliga och inkluderande samhällen. Näringslivsprogrammet har kopplingar till åtta av de globala målen. Dessa är 4 god utbildning för alla, 7 hållbar energi för alla, 8 anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, 9 hållbar industri, innovationer och infrastruktur, 11 hållbara städer och samhällen, 12 hållbar konsumtion och produktion, 13 bekämpa klimatförändringarna samt 17 genomförande och globalt partnerskap.

Arbetet för hållbar utveckling utgår ifrån Brundtlandkommissionens definition att:

”Hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.”

En hållbar utveckling inom kommunkoncernen omfattar tre dimensioner – ekologisk, social och ekonomisk, vilka utgör varandras förutsättningar.

- **Ett ekologiskt hållbart Lund** syftar till att skapa ett resurseffektivt samhälle där ekosystemen och dess funktioner långsiktigt bibehålls och planetens gränser inte överstigs.
- **Ett socialt hållbart Lund** syftar till att skapa jämlika livsvillkor och förverkliga mänskliga rättigheter för alla som bor och verkar i Lund – Ett Lund för alla.
- **Ett ekonomiskt hållbart Lund** syftar till att skapa ett samhälle där de ekonomiska resurserna används på ett sätt som främjar ekologisk och social hållbarhet, där företagsklimatet är gott och där invånarnas ekonomiska välfärd främjas.

Programmen är kommunövergripande och svarar på frågan om vad som ska uppnås och lägger fast de långsiktiga prioriteringarna fram till 2030. Programmen är ett av flera verktyg för att förverkliga och konkretisera kommunens vision ”Lund skapar framtiden med kunskap, innovation och öppenhet”.

Miljöledning är ett viktigt verktyg i kommunen för att uppfylla styrdokument inom ekologisk hållbarhet.

Program för ekologisk hållbarhet

LundaEko syftar till att skapa ett resurseffektivt samhälle där ekosystemen och dess funktioner långsiktigt bibehålls och planetens gränser inte överskrids. Målen i programmet är strukturerade i sex prioriterade områden, och omfattar både den kommunala organisationen och Lund som geografiskt område. Målen bygger på Agenda 2030 och Sveriges miljökvalitetsmål, som hanterar den miljömässiga dimensionen i Agenda 2030. För att nå målen i LundaEko krävs omfattande arbete i den kommunala organisationen, men också en bred samverkan med företag, invånare, lärosäten med flera.

Prioriterat område – Konsumtion och produktion

Planetens resurser nyttjas inte på ett ansvarsfullt sätt idag. För att uppnå hållbar utveckling krävs att vi utgår från planetens och ekosystemens kapacitet och ändrar hur vi producerar och konsumerar varor och resurser. Samhället behöver en ekonomi som bygger på kretslopp – en cirkulär ekonomi där vi tar hänsyn till flöden av energi, näringsämnen och andra resurser under hela livscykeln. Det behövs produktdesign som tar större miljöansvar, nya företags- och marknadsmodeller och nya finansieringsmetoder. Avfall behöver förebyggas eller kunna omvandlas till resurser som är säkra att använda igen.

För att gå i riktning mot en grön och cirkulär ekonomi behöver Lunds kommun både skapa förutsättningar för invånare och lokalt näringsliv och se till att den egna verksamheten förvaltar sin ekonomi på ett ansvarsfullt sätt. Det senare behöver omfatta såväl upplåning och kapitalförvaltning som upphandling och inköp.

Händelser från året

Under 2024 har ett nytt ramverk för gröna obligationer färdigställts med skarpare krav än tidigare. Kommunkoncernen ställer krav på byggprojekt och andra investeringar så att de går i linje med ramverket och rapportering av efterlevnaden görs. I det nya ramverket ingår även VA Syd. Under året har kommunen fortsatt utgivningen av gröna obligationer och de utgjorde 2024 en tredjedel av de externt lånade pengarna, vilket är en ökning sedan 2022 då de var en sjättedel. De gröna obligationerna har nu ett värde av 4 100 miljoner kronor. Kommunens kapitalförvaltning är fortsatt utan investeringar i fossila energikällor.

I slutet av 2024 genomfördes en attitydundersökning om kommuninvånarnas inställning till klimatfrågor och till kommunens klimatarbete. Resultatet visar, bland annat, att över 80 procent av de drygt tusen svarande tycker att klimatfrågan är viktig och de är oroliga för vad som kommer att hända med klimatet och vår miljö.

Eftersom så många invånare är oroliga över klimat- och miljöfrågor är det väsentligt att kommunen berättar vad som faktiskt görs för att förbättra situationen. Enligt samma undersökning trodde endast var tjugonde person att utsläppen av växthusgaser i Lunds kommun minskat mer än 25 procent de senaste tio åren. Det innebär att de flesta har en alltför negativ bild av situationen, eftersom utsläppen nästan halverats under perioden.

Enligt undersökningen är bilden av miljöarbetet i kommunen något mer positiv bland unga vuxna. Detta kan ha ett samband med ett gediget arbete från gymnasieskolan. I gymnasieskolans läroplan och uppdrag återfinns ett tydligt hållbarhetsperspektiv och

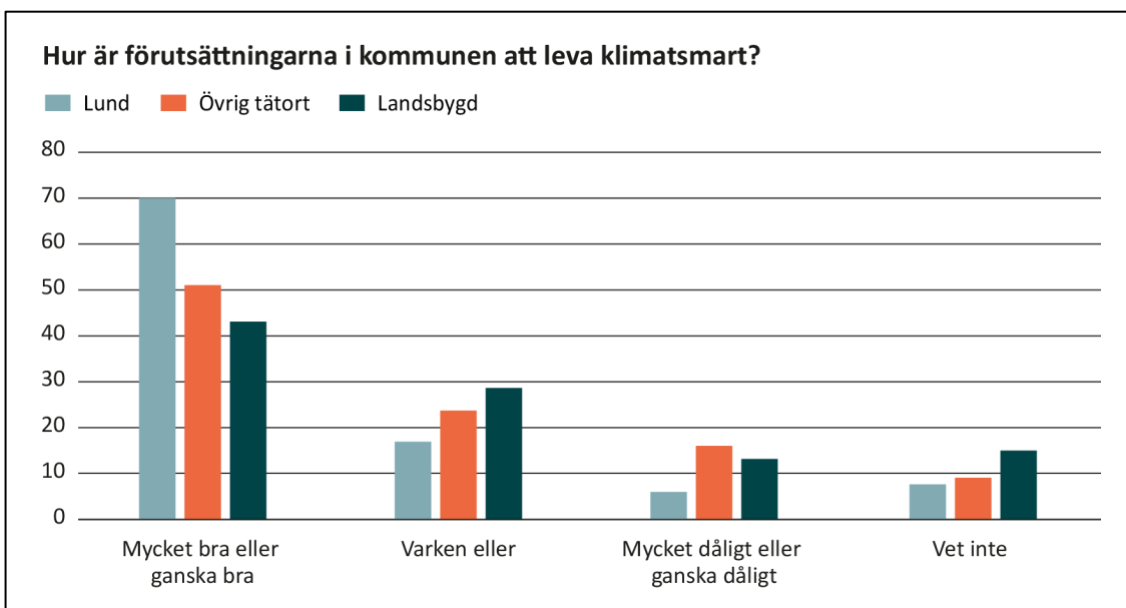
samtliga enheter verkar för att utveckla arbetet med att belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva kan anpassas för att skapa en hållbar utveckling. Det finns förstelärare med särskilt uppdrag att driva det pedagogiska arbetet kopplat till Agenda 2030 och hållbar utveckling på de flesta enheter. Gymnasieskolorna har gjort särskilda event och insatser:

- Katedralskolan har genomfört *Jordens dag*, sin årliga inspirationsdag kring hållbar utveckling.
- Hedda Andersson gymnasiet har haft en projektvecka med temat hållbara städer och samhällen.
- Gymnasieskolan Spyken fungerar fortsatt som modellskola för Lärande för Hållbar Utveckling i Lund och har under våren arrangerat flera skolövergripande insatser såsom fortbildningar för elever och lärare, världsvattendagen samt en elevinitierad hållbarhetsvecka med bland annat bok- och klädbytdag.
- *Vintage fair*, där gymnasieelever kan hitta begagnade studentkläder, genomfördes.

Kommunen använder många olika sätt att kommunicera om miljö och hållbarhetsfrågor även till invånare som inte går i skolan. Bland annat har kommunen tillsammans med universitetet genomfört en hållbarhetsvecka under våren. Programmet innehöll 71 programpunkter, varav 24 var i kommunens regi. Uppskattningsvis deltog över 4000 personer.

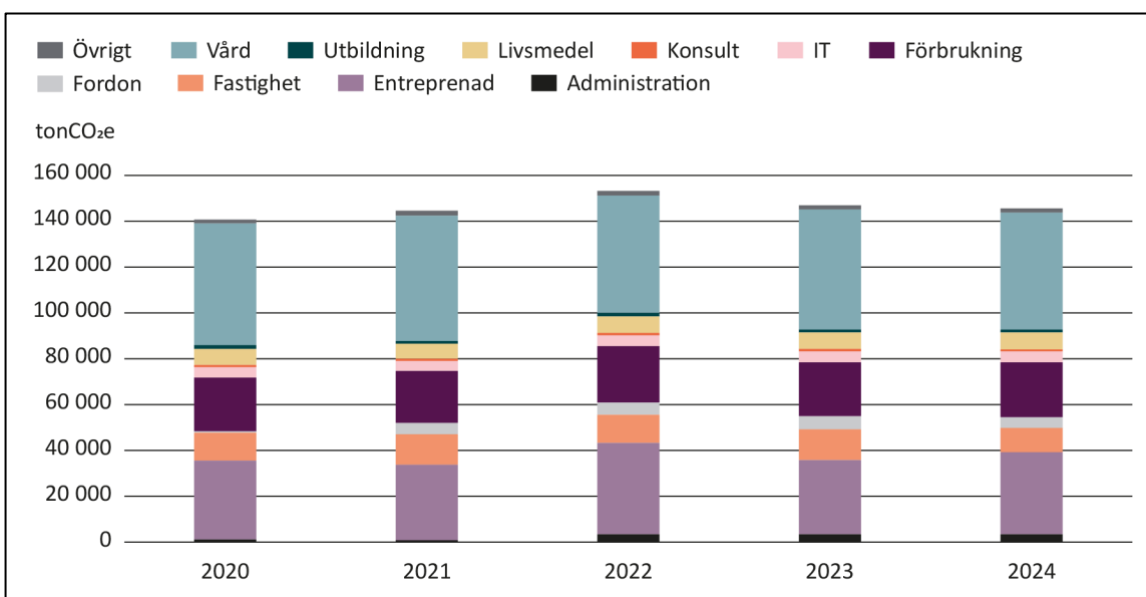
Utmaningar och möjligheter

Målet är att det ska vara lätt att göra rätt när det gäller hållbar konsumtion i Lunds kommun. Enligt undersökningen som gjordes 2024 anser 63 procent av de svarande att förutsättningarna för att leva miljö- och klimatsmart i Lund är bra. Skillnaderna är stora mellan de boende i staden Lund, där sju av tio tycker att förutsättningarna är goda, och boende i de övriga tätorterna, där bara hälften tycker det. Kommunen behöver göra mer för att underlätta för invånarna att konsumera hållbart, särskilt för boende utanför staden. Samtidigt behöver kunskapen öka om att de som bor i staden Lund generellt inte har lägre klimatpåverkan än de som bor i de mindre tätorterna, enligt data från Stockholm Environment Institute. Boende utanför Lund stad har högre utsläpp från bilanvändning, men det kompenseras av lägre utsläpp från annan konsumtion.

Figur 2. Novus gjorde en undersökning i december 2024 med 1042 svarande, varav 72 procent bodde i Lund, 14 procent i övrig tätort och 14 procent på landsbygd. Frågan som ställdes var: Hur tycker du att förutsättningarna i Lunds kommun är för att leva klimatsmart? 63 procent tycker att förutsättningarna är bra, men det är tydligt att de upplevs som bättre av personer som bor inne i staden Lund.

En kartläggning av vilka varor och tjänster som ger störst klimatpåverkan har gett bättre förutsättningar att minska kommunorganisationens utsläpp från konsumtion och investeringar. Under 2024 var de tre största källorna till utsläpp entreprenader, vårdtjänster och förbrukningsvaror. Denna möjlighet att prioritera insatser planerar kommunen att ta tillvara tillsammans med andra skånska kommuner under 2025. Metoden för kartläggning har fortfarande inte utvecklats färdigt och osäkerheter finns, men data indikerar att utsläppen av växthusgaser per invånare från kommunens inköp har minskat svagt sedan 2020.

Figur 3. Konsumtionsbaserade utsläpp från kommunens verksamhet. Störst utsläpp kommer från vårdtjänster och entreprenader inom bygg och anläggning. En del av de inkluderade utsläppen räknas till investeringar, och ingår inte i delmål 1.3. De senaste fem åren finns ingen tydlig trend för de totala utsläppen, men utsläppen per invånare har minskat svagt. Fortfarande finns osäkerheter i statistikens kategorisering.

Mål och resultat

1. Konsumtion och produktion

År 2030 konsumeras och produceras det mer cirkulärt i Lunds kommun. Det ska vara lätt att göra rätt.

Delmål	Bedömning
<p>1.1 Grön ekonomi Lunds kommun ska fortsatt satsa på gröna investeringar och kommunkoncernen ska bevaka att kommunens tillväxt inte leder till negativ miljöpåverkan. Kommunen ska i sin kapitalförvaltning ligga i framkant på miljöområdet.</p>	<p>Osäkert</p>
<p>1.2 Upphandling Alla upphandlingar, som kommunkoncernen utför, av varor och tjänster ska ställa relevanta hållbarhetskrav. Andelen upphandlingar som sätter höga miljömässiga krav ska kontinuerligt öka.</p> <p>Höga upphandlingskrav innebär krav enligt upphandlingsmyndighetens avancerade- och spjutspetsnivå eller likvärdiga. Innovationsupphandling innebär att innovation efterfrågas eller att nya lösningar tillåts.</p>	<p>Kommer att klara målet</p>
<p>1.3 Konsumtionsbaserade utsläpp De årliga konsumtionsbaserade utsläppen av växthusgaser per invånare i Lund ska minska. De kommunala nämnderna får stå för max 0,3 ton av utsläppen.</p> <p>Konsumtionsbaserade utsläpp skiljer sig från territoriella växthusgasutsläpp genom att i större omfattning räkna in de utsläpp som genereras utanför Lunds kommungräns. År 2050 ska de konsumtionsbaserade utsläppen vara max 1 ton/per person i enlighet med parisavtalet. Målvärdet för 2030 som linjerar med målet för 2050 tas fram i början av programperioden.</p>	<p>Osäkert</p>
<p>1.4 Livsmedel och matsvinn I Lunds kommunkoncern ska samtliga livsmedel ha minsta möjliga negativa klimat- och miljöpåverkan. Mängden matsvinn ska årligen minska. Den nationella livsmedelsstrategin ska vara ledande.</p>	<p>Osäkert</p>
<p>1.5 Livsmedelsproduktion och jordbruksmetoder Livsmedelsproduktionen i Lunds kommun ska vara hållbar, motståndskraftig och bidra till en långsiktig livsmedelsförsörjning samt upprätthållande av ekosystem, mark och jordkvalité.</p> <p>FAO (2014) definierar hållbart jordbruk till att naturresurserna förvaltas och bevaras och att teknik och institutioner utformas så att människans behov tillfredsställs nu och för framtida generationer. FAO anger att en hållbar utveckling "bevarar mark-, vatten-, växt-, och djurresurser, inte orsakar miljöförstöring och är tekniskt lämplig, ekonomiskt möjlig och socialt accepterad</p>	<p>Osäkert</p>
<p>1.6 Näringsliv och affärsmodeller Lunds kommunkoncern ska möjliggöra och förenkla etablering av affärsmodeller, varor och tjänster som är cirkulära samt miljö- och klimatsmarta.</p>	<p>Kommer att klara målet</p>
<p>1.7 Avfall I Lunds kommun ska mängden verksamhetsavfall och hushållsavfall minska markant. Mängden hushållsavfall ska jämfört med år 2013 minska med minst 35 procent per invånare.</p>	<p>Osäkert</p>
<p>1.8 Kunskap om hållbarhet Lunds kommun ska arbeta utåtriktat för att främja hållbart lärande. Kunskap om hållbarhet ska spridas och vara lättillgänglig.</p>	<p>Kommer att klara målet</p>

Prioriterat område – Miljö- och hälsofarliga ämnen

Miljö- och hälsofarliga ämnen finns överallt i vår vardag. Osäkerheten är stor kring vad som händer när olika ämnen blandas i människors kroppar och vilken skada de orsakar längre fram i livet. Forskning visar på allt starkare samband mellan olika folksjukdomar och påverkan från kemikalier i låga doser under lång tid. Ett problem som uppmärksammats mycket de senaste åren är mikroplaster. Dessa partiklar bildas när plastföremål slits och bryts ned till allt mindre bitar, men också vid användning av små plastbitar exempelvis granulat i konstgräs och i industrin. Med tiden bryts plasten också ner till ännu mindre partiklar – nanoplast.

Ett annat problem som uppmärksammats och även lett till rättsliga prövningar är förekomsten av PFAS i dricksvatten. Största delen av dricksvattnet i Lunds kommun kommer från sjön Bolmen i Småland och från Vombsjön. De har mycket låga halter av PFAS men det är viktigt att vara uppmärksam på problematiken.

Lunds kommun är en jordbruksintensiv kommun och en stor del av kemikalieanvändningen ligger inom jordbruket. Den kommunala organisationen har begränsad rådighet över jordbruken inom kommunens geografiska område och en ökad samverkan behöver utvecklas.

Händelser från året

I december 2023 antogs den andra versionen av handlingsplanen LundaKem - LundaKem 2.0. Under 2024 har mycket arbete handlat om att implementera nya LundaKem 2.0 i de olika förvaltningarna.

LundaKem 2.0 har fyra åtgärdsområden:

- Byggnader och anläggningar
- Verksamheter
- Upphandling
- Information och kommunikation

Åtgärder i planen syftar till att minimera spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen och mikroplaster inom kommunens alla verksamheter. Det finns också åtgärder om information till alla som bor eller verkar i Lunds kommun kring giftfri miljö.

Ett kontinuerligt arbete kring kemikalier och utrensning av prylar som innehåller miljö- och hälsofarliga ämnen sker och är numera inlagt i de rutiner som finns i verksamheterna. Även om utrensning är fortsatt pågående, så finns det behov av att arbeta vidare med detta i samband med upphandling och inköp.

Under 2024 har ett stort arbete gjorts för att ställa krav och följa upp kemikalieinnehåll i produkter kommunen upphandlar. Dessutom har produkter i material som inte är önskvärda i kommunen plockats bort ur sortimentet.

Under året inleddes ett arbete med utbyte av plasttallrikar på samtliga skolrestauranger, vilket kommer att pågå löpande under en tre-årsperiod. I plasttallrikarna finns ämnet melamin som upptagits på EU:s bevakningslista över skadliga och hälsofarliga kemikalier.

Det har också under året arbetats med att hitta bättre hantering av lokalvårdens överblivna kemikalier samt kemikalier som härrör från rensningar av lokaler/verksamheter.

Kommunen har i dagsläget 14 konstgräsplaner, varav 11 är med gummigranulat. Under 2024 anlades en ny plan med sandinfill. Projektet "Stoppa mikroplast 2.0" pågår, vilket innebär ombyggnad av dagvattenledningar till ett utflöde med filter från konstgräsplanerna.

Gymnasieskolorna samt International School of Lund och Komvux har gått över till ett digitalt kemikaliehanteringsprogram - Kemrisk, som kommer att underlätta verksamheternas kemikaliehantering. I och med införandet av Kemrisk har skolorna rensat bland sina kemikalier, särskilt med fokus på substitution och med hänsyn till kandidatförteckningen i europeisk kemikalielagstiftning. Kandidatförteckningen är en lista med drygt 240 särskilt farliga ämnen och ämnesgrupper.

Den övergripande största förändringen i kommunen sedan LundaKem antogs 2018 bedöms vara att frågan om miljö- och hälsofarliga ämnen är mera välkänd idag. Samverkan inom kommunen har ökat och LundaKem har gett ett sätt att fokusera kring frågorna om miljö- och hälsofarliga ämnen.

Utmaningar och möjligheter

Antalet kemiska ämnen som används i olika produkter och varor är mycket stort och för många av ämnena råder fortfarande brist på kunskap om exponering samt dess effekter. Eftersom barns och ungdomars kroppar inte är färdigutvecklade är de extra känsliga för att utsättas för miljö- och hälsofarliga ämnen och måste prioriteras. Genom arbete i Lunds förskolor och skolor, lokaler för fritidsaktiviteter, vid byggande, upphandling och inköp kan kommunen arbeta med åtgärder för att minska exponeringen för miljö- och hälsofarliga ämnen.

Kommunens upphandling behöver fortsätta att utvecklas för att driva på innovation och produktutveckling. Det kvarstår mycket arbete både vad gäller utrensning och utbyte av bygginventarier och material.

Kommunen behöver dessutom kartlägga plastflöden i verksamheten samt fortsätta arbeta med utrensning, och vid behov utbyte av produkter och material. Lösningar för att minska läckage av mikroplaster behöver prioriteras liksom mätmetoder för att upptäcka mängder och källor till mikroplaster i kommunen. Dagvatten är en potentiellt stor spridningsväg för fyra av de sex viktigaste identifierade källorna till mikroplaster. Dagvattenfördröjande insatser som dammar, fördröjningsmagasin eller filter kan behövas för att minimera utsläpp till vattendrag, sjöar och hav.

Den effektivaste lösningen på problem med föroreningar av kemikalier och mikroplaster är åtgärder där de uppstår, som nya lösningar för konstgräsplaner, lekytor, byggmaterial och bildäck. Nya metoder inom jordbrukssektorn behöver också utvecklas där läckage av näringsämnen- och bekämpningsmedel minimeras. Restprodukter som till exempel slam måste i framtiden kunna användas utan risk för ökad mängd föroreningar och läkemedelsrester på åkrar.

Det kvarstår mycket arbete både vad gäller utrensning och utbyte av bygginventarier och material. Det är fortfarande viktigt att vidare arbete görs för att hålla frågorna levande och aktuella. Kemikalieinspektionen skriver att förutsättningarna att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö på nationell nivå har förbättrats de senaste åren. Dock väntas inte åtgärderna hinna få tillräckligt genomslag för att en tydlig positiv utveckling i tillståndet i miljön ska kunna ses till 2030. Kemikalieinspektionen identifierar också att lagstiftningen inte hinner förebygga kemikalierisker i samma takt som konsumtions- och produktionsökningen skapar nya risker.

Mål och resultat

2. Miljö- och hälsofarliga ämnen

År 2030 påverkas Lunds kommuns invånare och miljön minimalt av miljö- och hälsofarliga ämnen.

Delmål	Bedömning
2.1 Kommunens verksamheter Förekomsten av miljö- och hälsofarliga ämnen i alla verksamheter i kommunkoncernen ska minimeras.	 Kommer att klara målet
2.2 Bygg och anläggning Utsläpp och användning av miljö- och hälsofarliga ämnen, inklusive plastpartiklar, ska minimeras från byggnader, vägar och anläggningar i Lunds kommun. Definition: Utsläpp innefattar både emission och urlakning av miljö- och hälsofarliga ämnen. Plastpartiklar innefattar alla typer av plastartiklar från nano- till makroplast.	 Osäkert
2.3 Förorenade områden Lunds kommun ska inte ha förorenade områden som utgör något hot mot miljön eller människors hälsa. Definition: Ett förorenat område (föroreningsskada) är en förorening av ett mark- eller vattenområde, grundvatten, en byggnad eller en anläggning som kan riskera att skada eller skapa olägenhet för människors hälsa eller miljön. Denna skada kan ske genom exponering av föroreningar eller genom spridning till omgivningen.	 Riskerar att ej klara målet

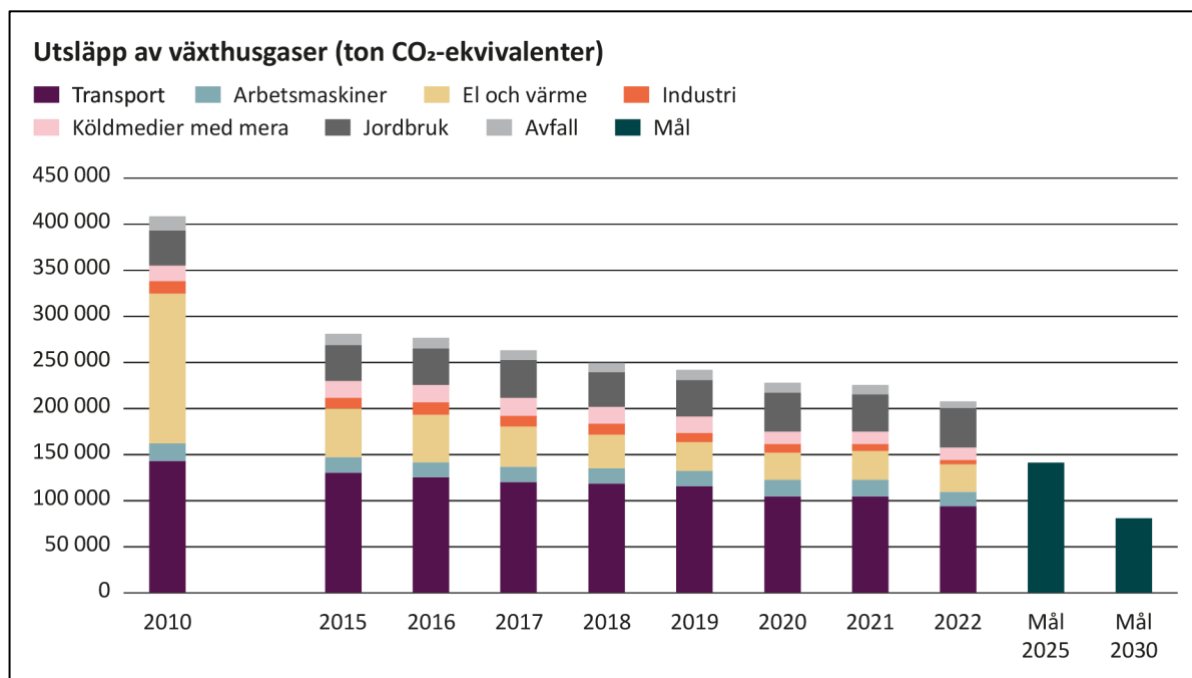
Prioriterat område – Klimat och energi

Koncentrationen av koldioxid och andra växthusgaser i atmosfären stiger allt mer. För att den globala temperaturökningen ska vara möjlig att begränsa till långt under två grader, och helst under 1,5 grader, behöver utsläppen av växthusgaser minska snabbt, både i Lund, Sverige och resten av världen. Klimatförändringarna märks redan tydligt i Lund. Sedan 2014 har årsmedeltemperaturen samtliga år legat över normalvärdet i Lund för perioden 1961–2020. Klimatförändringarna har i Lund fått negativa konsekvenser bland annat för jordbruket, som drabbats hårt av torka. Framöver bedöms den mest allvarliga risken inom kommungränsen vara översvämningar till följd av skyfall och långvariga perioder med mycket nederbörd.

Händelser från året

Kommunen arbetar med flera olika breda samverkansprojekt som bidrar till målet, bland annat Klimatneutrala Lund och CoAction. Projektet CoAction samlar aktörer, framför allt längs Lunds innovationsdistrikt, för att demonstrera systemförändringar inom energiförsörjning och trafik. En särskild satsning, klimatpaketet, har bidragit till klimatomställningen och kompletterat andra insatser exempelvis inom masshantering, cirkulärt byggande, hållbar mobilitet och upphandling.

Ett omfattande arbete med hållbar mobilitet har gjorts. Biltrafiken har kontinuerligt minskat under 2010-talet på de kommunala vägarna, samtidigt som befolkningen har ökat. Enligt den senaste resvaneundersökningen sker endast var tredje resa i kommunen med bil, men det är fortfarande långt till att nå 90 procent utsläppsminskning.

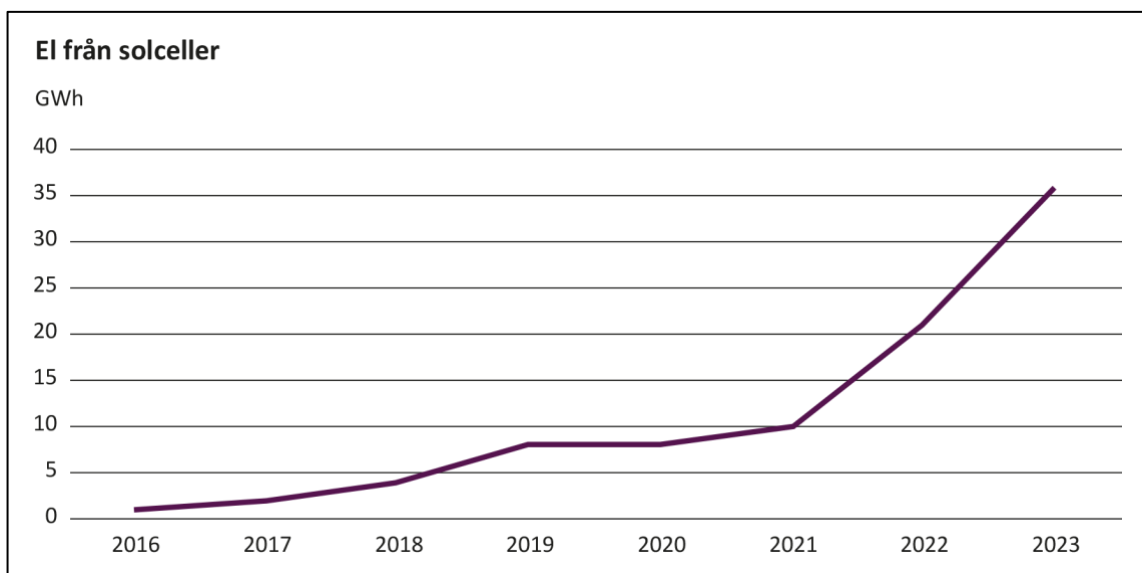
Figur 4. Utsläpp av växthusgaser i Lunds kommun 2010 till 2022. Utsläppen har halverats, men minskningen behöver gå fortare för att nå målet till 2030.

Olika analyser kring utbyggnadsområdets och orters möjlighet att växa med liten klimatpåverkan, insatser för att öka den förnybara energiproduktionen och vikten av ett klimatneutralt och cirkulärt byggande och anläggning uppmärksammas i förslaget till ny översiktsplan. Även förutsättningarna för kolinlagring har utretts och integrerats i förslaget.

Som en del av klimatanpassningsarbetet har underlag från värmekarteringen som togs fram år 2023 samt strategier och åtgärdsbehov arbetats in i förslaget till ny översiktsplan. Lokala behov av att öka krontäckning från träd, bland annat för att hantera värme, har uppmärksammats i den fysiska planeringen. Även risken för skyfall hanteras i samrådsförslaget till översiktsplan och har påverkat markanvändningen. I samarbete med vattenråden har en analys över hur mindre vattendrag påverkas vid höga flöden gjorts. Områden med risk för översvämningar har undantagits från bebyggelse eller har olika restriktioner beroende på hur ofta översvämningar förväntas inträffa.

Energi- och klimatrådgivningen har gett stöd till privatpersoner, företag och bostadsrättsföreningar för att minska klimatpåverkan från energianvändning. Rådgivningen har deltagit i en av Energimyndigheten utsedd nationell satsning på att ge utökat stöd till företag, vilket bedöms minska växthusutsläppen för målgruppen. Rådgivningen har även deltagit i den nationella satsningen på energiberedskap där stor vikt lagts på att kombinera klimat- och beredskapsaspekter.

Sedan 2020 har utbyggnadstakten för solceller ökat kraftigt, och under 2023 producerades 36 gigawattimmar el från solenergi. Detta beror bland annat på att kommunen och dess bolag satsar systematiskt och kontinuerligt på installation av solceller. Klimat- och energirådgivningen ger stöd till privatpersoner, bostadsrättsföreningar och småföretag som vill satsa på solceller.

Figur 5. Produktion av el från solceller i Lunds kommun mellan 2016 och 2023. De senaste fem åren har produktionen mer än sjudubblats, och 2023 producerades 36 gigawattimmar el.

Kraftringen har under 2024 fått miljötillstånd för att bygga ett nytt kraftvärmeverk i Örtofta. Slutligt investeringsbeslut förväntas under 2025. Den nya anläggningen kan då vara i full drift 2027 och en del fjärrvärmeproduktion som baseras på värmepumpar kan fasas ut. Detta skulle på ett tydligt sätt förbättra effektbalansen i kommunens elförsörjning.

Utmaningar och möjligheter

Den största utmaningen för att nå klimatneutralitet år 2030 är utsläpp från trafiken. År 2022, som är det senaste året med heltäckande statistik, hade utsläppen från transporter minskat 34 procent, vilket ger en indikation på att takten måste öka betydligt. Dessutom har förändringar i statliga styrmedel lanserats, bland annat gällande reduktionsplikten (krav på inblandning av fossilfria drivmedel i bensin och diesel), som gör att minskningen av utsläpp kan förväntas bromsa in kraftigt. Effekterna av den sänkta reduktionsplikten väntas inte ge utslag förrän i 2024 års siffror, vilka kommer först nästa år. En viss återställning av reduktionsplikten införs från 2025, men nivån ligger betydligt lägre än tidigare nivåer. Eftersom kommunen inte har full rådighet över utvecklingen gör denna förändring att målet för transporter inte bedöms möjligt att nå. För den delen av målet som ligger helt inom kommunens rådighet går arbetet dock mycket bra, under 2024 var kommunens egna transporter 99 procent fossilbränslefria.

Åtgärder för att öka kolinlagringen i mark och vegetation har genomförts under året. Det finns både källor och sänkor i det geografiska området, och kunskapen om den ungefärliga storleken på nettoläckaget har förbättrats. Kommunen har förutsättningar att först minska nettoläckaget, och därefter nå ett läge med nettoinlagring. Samverkan krävs eftersom de marker som lämpar sig bäst för kolinlagring i liten utsträckning är i kommunens ägo.

En ny skyfallskartering färdigställdes under 2024. Denna bidrar med ett bättre underlag för att förstå vilka risker för översvämning som finns och åtgärdsförslag med kostnadsuppskattningar kan tas fram för olika områden. Under 2025 kommer resultatet att vara en grund i vidare arbete kring hur och med vilka åtgärder det går att förbättra skyfallshanteringen i befintlig miljö. Finansieringsfrågan är en utmaning och även kommunens begränsade rådighet, så framöver behövs samverkan med bland andra olika fastighetsägare.

Mål och resultat

3. Klimat och energi

År 2030 är Lund en klimatneutral och fossilbränslefri kommun som är anpassad till ett klimat i förändring.

Delmål	Bedömning
3.1 Utsläpp av växthusgaser Utsläppen av växthusgaser i Lunds kommun ska, jämfört med 2010, minska med minst 65 procent till 2025 och med minst 80 procent till 2030. 2045 ska kommunen vara klimatpositiv och utsläppen nära noll. Omfattar växthusgaserna koldioxid, metan, lustgas och fluorerade växthusgaser	◆ Osäkert
3.2 Transporter Utsläppen av växthusgaser från transportsektorn ska minska med minst 90 procent mellan 2010 och 2030.	■ Riskerar att ej klara målet
3.3 Kolinlagring Kolinlagring inom Lunds kommun ska öka mellan 2021–2030. Kommunkoncernen ska verka för infångning av koldioxid.	● Kommer att klara målet
3.4 Energieffektivisering Energianvändningen ska minska med minst 15 procent mellan 2015 och 2030 inom Lunds kommun. Målet gäller både slutanvändning och primärenergianvändning.	● Kommer att klara målet
3.5 Förnybar energi Den lokala produktionen av förnybar el, värme och drivmedel ska 2025 vara minst 1300 GWh varav sol och vind ska stå för minst 100 GWh. År 2030 ska sol och vind stå för minst 150 GWh. Lokala betyder inom det geografiska området plus Kraftringens produktionsanläggningar inom fjärrvärmenätet Lund/Lomma/Eslöv. Restvärme ingår i definitionen av förnybart.	● Kommer att klara målet
3.6 Förebyggande klimatanpassning Den fysiska miljön i Lunds kommun ska utformas så att sårbarheten för risker kopplade till pågående klimatförändringar ska minska mellan 2021 och 2030.	● Kommer att klara målet
3.7 Beredskap för extrema väderhändelser Kommunkoncernens förmåga att hantera effekterna av extrema väderhändelser kopplade till värme, kyla och nederbörds mängd ska öka mellan 2021–2030.	◆ Osäkert

Prioriterat område – Boende och närmiljö

Lund är en expansiv kommun som står inför en omfattande utveckling. När Lund växer ska det ske på ett ansvarsfullt sätt. Utgångspunkten för hur ekologisk hållbarhet kopplas till en hållbar stadsutveckling handlar om hur den fysiska miljön i kommunen planeras och utvecklas för att trygga ekosystem, minska miljöpåverkan och gynna en hälsosam livsmiljö. Hur bebyggelsen utformas påverkar hur vi arbetar, lever, umgås och förflyttar oss. År 2030 ska Lunds kommun vara en föregångare och förebild inom hållbar stads- och landsbygdsutveckling. Området är brett och delmålen rör byggande och förvaltning, hållbara transporter, bevarande av jordbruksmark, negativ miljöpåverkan från buller, strålning och luftföroreningar samt kulturhistoriskt arv.

Händelser från året

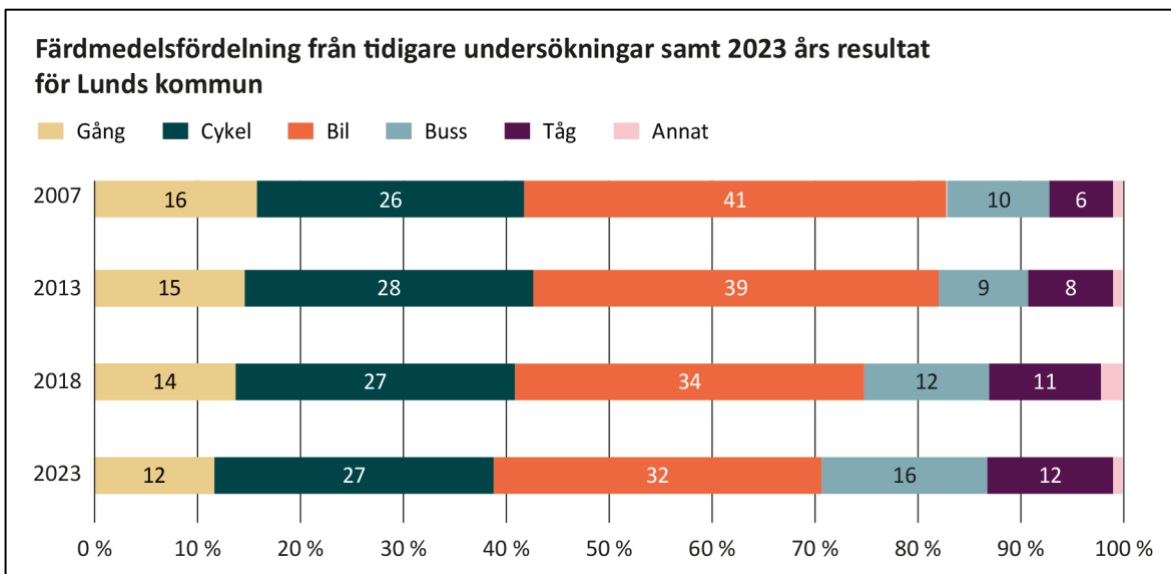
Inom klimatneutralt och cirkulärt byggande har en rad framsteg gjorts under 2024. Till exempel har klimatbudgetar börjat tas fram för alla byggprojekt. En bygglogistikcentral med möjlighet till mellanlagring och hantering av återbruk etablerades i Västerbro av en extern aktör, efter dialog och samverkan med kommunen. En modell för att inkludera klimataspekter i kommunens markanvisningar har tagits fram och testats vid en markanvisning i Stångby.

Under 2024 antog kommunen ett nytt bulleråtgärdsprogram. Fokus i programmet är bland annat att åtgärda de äldre bostadsfastigheter som ligger utmed kommunala vägar så att minst 100 personer får en bättre ljudnivå inomhus. År 2023 utfördes mätningar av buller och luftföroreningar på tio förskolegårdar och en skolgård. Under 2024 har resultaten analyserats och berörda förvaltningar har nu i uppdrag att identifiera vilka åtgärder som måste vidtas för att förbättra luftkvalitet och ljudmiljö.

Kommunen arbetar långsiktigt och systematiskt för ett hållbart transportsystem. Dessutom arbetar kommunen med hållbart resande och för att få fler att välja cykel eller kollektivtrafik. Lunds kommun tilldelades 2024 Gröna mobilisters utmärkelse Grönt föredöme för kommunens arbete med hållbar mobilitet.

Inom projektet CoAction har en resvaneundersökning genomförts under året. Undersökningen gick ut till cirka 30 000 av Lunds cirka 70 000 förvärvsarbetande. Utifrån resultaten kommer gröna resplaner med konkreta åtgärder att tas fram.

Enligt Region Skånes senaste resvaneundersökningen, som publicerades under året, var 32 procent av resorna i Lund bilresor, vilket är en minskning med två procentenheter sen den förra resvaneundersökningen gjordes 2018. Undersökningen visar att kollektivtrafikresor har ökat, medan gång har minskat och resor med cykel är i princip oförändrade. *Se figur 6.* Mätningar av motorfordonstrafiken på det kommunala vägnätet visar att trafikflödet har minskat med 29 procent sedan år 2011, medan befolkningen ökat med runt 15 procent.

Figur 6. År 2023 gjordes 39 procent av antalet resor i Lunds kommun med gång och cykel, 28 procent med kollektivtrafik och 32 procent med bil. Sedan 2007, när den första resvaneundersökningen gjordes, har andelen bilresor minskat vid varje mätning. Nu är andelen bilresor nio procentenheter lägre än 2007.

I förslaget till ny översiktsplan har arealen jordbruksmark som tas i anspråk för att tillgodose behovet av bostäder och verksamhetsmark minskat med knappt 10 procent (40 hektar) jämfört med den gällande översiktsplanen. Samtidigt har planperioden förlängts med tio år.

Området kulturmiljö har varit en mycket viktig del i arbetet med Strategi för utveckling av Lunds stadskärna, som antogs under 2024. Lunds stadskärna är ett riksintresse för kulturmiljön och utveckling av stadskärnan ska ta hänsyn till detta.

Utmaningar och möjligheter

Arbetet med klimatneutralt och cirkulärt byggande och anläggning står inför flera utmaningar, bland annat att få till stånd ett strukturerat arbete med återbruk samt ökade kostnader för alternativa material. På sikt finns dock möjligheter till kostnadsminskningar, genom att arbeta strategiskt med masshantering, återbruk, förlänga byggnaders livslängd och effektivisera användandet av dem. Målet är utmanande då ledtiderna i projekten är långa och projekt som slutförs 2025 redan hade kommit långt i processen när målet preciserades i Plan för klimatneutralt byggande och anläggning.

Inom stadsplaneringen arbetas för att skapa miljöer fria från hälsoskadligt buller, men det är inte möjligt att ställa högre krav än lagstiftningen i detaljplaner och bygglov. I den tidiga planeringen uppmärksammas buller och luftkvalitet i syfte att skapa hälsosamma miljöer. Det finns även befintliga miljöer som inte planeringen kan påverka. Kommunen arbetar med förtätning som en viktig strategi, bland annat för att spara jordbruksmark. Här finns dock en risk för målkonflikt, då täta miljöer gör det svårare att nå mål kring buller och luftföroreningar. Samtidigt har ett långsiktigt mobilitetsarbete lett till minskad trafik på de kommunala vägarna, vilket är positivt för att minska bullernivåer och luftföroreningar.

Under 2024 trädde EU:s nya luftdirektiv i kraft. Slutmålet är att EU:s gränsvärden ska harmonisera med WHO:s riktvärden. Kommunen behöver redan nu ta höjd för de skärpningar av luftkvalitetslagstiftningen som EU inför år 2030 och framåt.

Stora framsteg har gjorts inom transportområdet, men för att klara Lunds klimatmål behöver klimatutsläppen minska i snabbare takt. Insatser behövs inom flera områden, allt ifrån samhällsplanering till att göra det lätt för invånare att välja miljövänliga transportmedel. Förbättringspotential finns bland annat för byarnas transportsystem och för att stärka förutsättningarna för gång och cykling. Parkering är ett kraftfullt styrmedel för att öka hållbart resande. En ny parkeringsplan kommer att tas fram under 2025, med ett av syftena att styra mot ett ökat hållbart resande.

Utmaningen kring exploatering av jordbruksmark kvarstår. Då planeringen har långa tidshorisonter kommer jordbruksmark att fortsätta bebyggas för att genomföra pågående och antagna detaljplaner inom de närmsta åren. Att tillgodose direktiv kopplat till bland annat fler bostäder och samtidigt nå målet om att bevara jordbruksmark innebär konflikter mellan olika aspekter och kräver avvägningar om vilka mål och behov som får företräde.

Mål och resultat

4. Boende och närmiljö (eko)

År 2030 är Lunds kommun en föregångare och förebild inom hållbar stads- och landsbygdsutveckling.

Delmål	Bedömning
<p>4.1 Byggnad och förvaltning Lunds kommun har år 2030 etablerat sig som en föregångare inom cirkulärt och klimatneutralt byggande och anläggningsarbete. Utsläppen från byggsektorn ska halveras till 2025 och vara nettonoll 2030.</p> <p>Definitionen av nettonoll utgår från LFM30. Det innebär att utsläppen under hela livscykeln först ska minimeras, därefter kan negativa utsläpp tillämpas, även utanför kommungränsen. I sista hand kan kompensation genom undvikande av utsläpp användas.</p>	<p>Osäkert</p>
<p>4.2 Buller, luft och strålning I Lunds kommun utsätts inte kommuninvånarna för hälsoskadligt buller och kommunkoncernen strävar efter att människor och den biologiska mångfalden inte påverkas negativt av luftföroreningar eller av strålning.</p>	<p>Osäkert</p>
<p>4.3 Transporter Lunds kommun ska ha ett attraktivt, säkert och miljöanpassat väl utbyggt mobilitetssystem för fotgängare, cyklister, kollektivtrafik och andra fossilfria färdmedel i och mellan tätorterna. Andelen fossilfria resor ska öka på bekostnad av icke fossilfria färdmedel.</p>	<p>Osäkert</p>
<p>4.4 Jordbruksmark Lunds kommun ska i framtida bebyggelseplanering först och främst utgå från att växa genom förtätning av befintlig bebyggd mark eller hårdgjorda ytor. Den högklassiga jordbruksmarken (klass 8–10) ska värnas. Jordbruksmark bör inte tas i anspråk för ny bebyggelse</p>	<p>Riskerar att ej klara målet</p>
<p>4.5 Kulturvärden Lunds kulturhistoriska och arkitektoniska arv i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap ska bevaras, användas och utvecklas.</p>	<p>Osäkert</p>

Prioriterat område – Biologisk mångfald och ekosystemtjänster

En rik, livskraftig natur med väl fungerande ekosystem och stor biologisk mångfald utgör grunden för allt liv och förutsättning för en hållbar utveckling.

Exploateringstrycket i Lunds kommun, och stora delar av det skånska landskapet i övrigt, är högt vilket medför att konkurrensen om marken är hård. Samtidigt har Lund en rik biologisk mångfald med många av de rödlistade arter som finns i Skåne. Det råder också brist på grönblå infrastruktur som möjliggör för arter att röra sig fritt i landskapet.

Lunds kommun har länge arbetat aktivt med frågor kring natur och biologisk mångfald. På senare år har även begreppet ekosystemtjänster, det vill säga "naturens nyttor" kommit att utgöra en viktig del i arbetet med att uppnå mål och delmål i LundaEko kring olika gröna aspekter. I det sammanhanget är det också viktigt att nämna de naturbaserade lösningar som kommunen arbetar med - där naturliga processer utnyttjas för att lösa olika problem, exempelvis att plantera träd för att få skugga och sänka temperaturen. Lund måste även framledes ta den oroväckande situationen för den biologiska mångfalden i kommunen på stort allvar. Samtidigt är det viktigt att lyfta de framgångar och goda exempel på naturvårdsarbete som finns i kommunen.

Händelser från året

Tillsammans med grannkommunerna Sjöbo och Eslöv arbetar Lunds kommun med en kandidatur att bilda ett gemensamt biosfärområde (Storkriket). Biosfärområden utses av UNESCO. Syftet är att biosfärområden ska vara modellområden för hållbar utveckling för människor och miljö där olika metoder provas och utvecklas. Att bedriva utvecklingsarbete inom ett biosfärområde kan ge ökade möjligheter att få medel för till exempel forskning, demonstrationsprojekt och innovationsutveckling. Våren 2024 antogs ansökan om att bilda ett biosfärområde av kommunfullmäktige och översändes sedan till regeringen som i augusti beslutade att sända den till UNESCO i Paris. Beslut från UNESCO förväntas hösten 2025.

Frågor kring grönstruktur och rekreation lyfts kraftigare än tidigare i det pågående förslaget till ny översiktsplan med tydligare riktlinjer för urbana miljöer och på landsbygden. I stadsmiljö har den biologiska mångfalden uppmärksammats bland annat genom behovet av vardagsnatur. Dessutom har de olika värdena av grönstruktur tydliggjorts bland annat kopplat till klimat som kolinlagring och värmehantering. I förslaget har också lagts skyddsbuffertzoner kring naturreservat, vattendrag och värdefull natur för att skapa förutsättningar för värdena att utvecklas och att det inte ska ske exploatering inom dessa områden.

Projektet ARCADIA – naturbaserade lösningar för klimatanpassning startade 1 januari 2024 och pågår till år 2028. Arcadia är ett större EU-projekt med fem europeiska regioner där Skåne är en av de utpekade regionerna och Lunds kommun tillsammans med Malmö och Helsingborg ingår tillsammans med andra aktörer. Inom projektet ska Lunds kommun genomföra ett så kallat innovationlab kring olika naturbaserade lösningar.

Lunds kommun ingår sedan augusti 2024 i ett interregprojekt tillsammans med en rad andra kommuner i Sverige och Danmark kring återvätning av organogena jordar (torvmarker). Inom projektet ska deltagarna utbyta kunskap med varandra och också genomföra olika praktiska projekt kring återvätning. I Lunds kommun planeras bland annat återvätning av en åker bredvid naturreservatet Stångby mosse.

Utmaningar och möjligheter

Globalt befinner sig jorden i den sjätte massutrotningen av arter och det är därför ytterst viktigt att Lunds kommun arbetar med att skydda och främja den biologiska mångfalden i kommunen.

Vi blir hela tiden fler invånare i Lunds kommun som måste samsas om de gröna miljöerna då exploateringstrycket är högt och arbetet inom detta prioriterade område behöver förstärkas. Exempelvis har ytan parkmark per person sedan 2015 minskat med fyra och en halv kvadratmeter från 67,8 till 63,2 år 2024.

Arbetet med att skydda gröna områden behöver fortgå för att värna livsmiljöer och ekosystemtjänster. Nya metoder behöver utvecklas för att bevara de skyddsvärda arter som finns i kommunen i livskraftiga populationer.

Det pågår kontinuerligt arbete med grönstruktur och rekreativa miljöer i kommunen, men utöver det arbete som genomförs sker avvägningar inom planeringen som kan innebära att rekreation och grönfrågor inte ges det utrymme som krävs. Det finns behov av att ge grönstruktur och rekreation ett större fokus och tyngd i planering. I det fall de gröna miljöerna tas i anspråk påverkar det även ekosystemtjänster och naturens förmåga till resiliens.

Det är viktigt att arbetet med naturbaserade lösningar utvecklas. Till viss del ges förutsättningar för det i planeringen så att de naturbaserade lösningarna ökar, men det är inte givet att de genomförs.

Frågor kring ekologisk kompensation och balansering har förts in i samhällsbyggnadsprocessen men det är oklart hur det hanteras. Det finns planer där ekosystemtjänster tas bort utan kompensation, så arbete och metoder för ekologisk kompensation behöver utvecklas.

Att kartlägga och bekämpa invasiva främmande arter är ett arbete som måste utvecklas och intensifieras särskilt som ett förändrat klimat kommer att gynna flertalet av dessa problemarter. Bland annat handlar det om vilka arter vi planterar i våra parker och grönområden. Under hösten 2024 genomfördes ett arbete med att undersöka sammansättningen av träd på offentlig mark i tätorterna och vilka av dessa som är invasiva eller bedöms kunna bli invasiva i Lunds kommun i framtiden. Det är särskilt viktigt att beakta när bebyggelsen närmar sig naturreservat där det finns särskilt känsliga miljöer för intrång av invasiva arter.

Extrema klimathändelser förväntas bli allt vanligare och kommer att få märkbara konsekvenser i de gröna miljöerna, både i staden och i kommunens övriga tätorter samt ute i landskapet.

Lunds kommun måste rikta kraft till dessa stora utmaningar för att nå nationella miljö kvalitetsmål och Agenda 2030.

Mål och resultat

5. Biologisk mångfald och ekosystemtjänster

År 2030 har Lunds kommun en rik biologisk mångfald, väl fungerande ekosystemtjänster och god tillgång till kvalitativa gröna miljöer.

Delmål	Bedömning
<p>5.1 Gröna miljöer I Lunds kommun finns det god tillgång till rekreation, friluftsliv och naturupplevelser. Sådan allemansrättsligt tillgänglig mark ska inte minska till 2030.</p>	<p>Osäkert</p>
<p>5.2 Ekosystemtjänster I Lunds kommun har ekosystemtjänster i tätortsmiljöer och på landsbygden säkrats och stärkts. Antalet naturbaserade lösningar ska öka.</p> <p>Definition: Naturbaserade lösningar är åtgärder för att skydda, utveckla eller skapa ekosystem med syfte att behålla och stärka ekosystemtjänster som bidrar till att lösa olika samhällsutmaningar samtidigt som biologisk mångfald och mänskligt välbefinnande främjas</p>	<p>Osäkert</p>
<p>5.3 Skyddad natur I Lunds kommun ska naturområden som får skydd i form av naturreservat, biotopskydd eller motsvarande kontinuerligt öka.</p>	<p>Kommer att klara målet</p>
<p>5.4 Grönblå infrastruktur I Lunds kommun ska värdekärnor samt grön och blå infrastruktur bevaras, utvecklas och utökas för att stärka den biologiska mångfalden i stadsmiljö och på landsbygd.</p> <p>Definitioner: Värdekärnor är sammanhängande naturområde som har höga naturvärden med avseende på befintligt naturtillstånd. En värdekärna har normalt en påtaglig förekomst av värdeelement som skapar förutsättningar för höga naturvärden och en rik biologisk mångfald. Värdekärnans storlek kan variera. (Naturvårdsverket)</p> <p>Grön och blå infrastruktur är ett ekologiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet". Detta innefattar både land och vatten. (Naturvårdsverket)</p>	<p>Osäkert</p>
<p>5.5 Invasiva arter Förekomsten av invasiva främmande arter ska minska i Lunds kommun. Kommunconcernen ska inte tillåta nyetablering av främmande arter i kommunens parker och grönområden som kan bli invasiva i Lunds kommun enligt Artdatabankens lista - hotkategori SE och HI.</p> <p>Referens: ArtDatabankens risklista Klassificering av främmande arters effekter på biologisk mångfald i Sverige</p>	<p>Osäkert</p>
<p>5.6 Tåktverksamhet Kommunkoncernen ska verka för att tåktverksamhet inom kommunen inte etableras eller utvidgas på ett sätt som har negativ påverkan på de områden som utpekats som värdefull natur enligt Naturvårdsverkets definition för skyddad natur.</p> <p>Definition av skyddad natur: Nationalpark, Naturreservat statliga och kommunala, Naturvårdsområden, Djur- och växtskyddsområde, Vattenskyddsområde, Skogligt biotopskydd, Övriga biotopskydd, Naturminne, Natura 2000 områden (Fågelskydd) och art- och habitatdirektivet (www.skyddadnatur.naturvardsverket.se)</p>	<p>Kommer att klara målet</p>

Prioriterat område – Yt- och grundvatten

Vatten är en grundförutsättning för allt liv på jorden och tillgången på rent vatten är avgörande för en långsiktigt hållbar utveckling. De två största hoten mot vattnet är föroreningar och klimatförändringar.

Det nationella miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag är svårt att nå till 2030. Detta beror bland annat på att en rad vattenanknutna livsmiljöer förstörts eller skadats på grund av exploatering, rensning, vattenuttag och bekämpningsmedel. Skyddet av sjöar och vattendrag har inte prioriterats tillräckligt och rester av bekämpningsmedel och andra skadliga substanser förgiftar grundvattnet.

Enligt EU:s ramdirektiv för vatten ska alla ytvatten (sjöar och vattendrag) uppnå god kemisk och ekologisk status och all förekomst av grundvatten ska uppnå god kemisk och kvantitativ status till målåret 2027.

Vatteninformationssystem Sverige (VISS) delar in ytvattenförekomsterna i Lunds kommun i två sjöar och nio vattendrag. Ingen av dessa har idag god ekologisk eller kemisk status. Bedömningen av den ekologiska statusen baseras bland annat på problem med övergödning, att sjöarna och vattendragen har påverkats genom uträtning av åar och sänkning av sjöar. Att den kemiska statusen ej uppnår god status beror framför allt på att gränsvärdena för bromerade difenylter samt kvicksilver och kvicksilverföreningar överskrids. Dessutom finns diffusa utsläpp av en rad miljöskadliga ämnen, exempelvis från jordbruket samt från punktkällor.

VISS bedömningar av kommunens 16 grundvattenförekomster anges som god kemisk status, men bedömningen är främst teoretisk då få eller inga prover har tagits. Samtidigt bedöms att merparten riskerar att inte uppnå god kemisk status till 2027. Vid provtagning som har skett har en rad olika miljöskadliga ämnen hittats som exempelvis nitrat, PFAS, bekämpningsmedelsrester, tungmetaller och olika skadliga organiska föreningar.

Detta innebär att LundaEkos delmål om att nå EU:s ramdirektiv för ytvatten respektive grundvatten inte kommer att nås.

Händelser från året

Kommunen och VA SYD har i samrådsförslaget till ny översiktsplan pekat ut viktiga markytor för framtida anläggningar för rening av befintligt dagvatten inom Lunds tätort och byarna. I förslaget presenteras också där ytterligare strategier för att minska belastningen på vattendragen bland annat genom markanvändningen på ytor där grön och blå struktur prioriteras och behov av vattenåtgärder. I planarbetet uppmärksammas dagvattenrening i alla planer, omfattning beror på planens förutsättningar. En ny fråga som börjat uppmärksammas under 2024 är behovet av fördröjning och påverkan på de delarna av miljökvalitetsnormen. Här finns behov av ett fortsatt arbete och kunskapshöjning.

Kommunen arbetar med att öka lokalt omhändertagande av dagvatten på skol- och förskolegårdar, vilket leder till påfyllning av grundvattenmagasinen. I projekteringen för Brunnhögsskolan utreds möjligheten för en tank för uppsamling av dagvatten. Målet är i så fall att kunna använda vatten till toaletter och bevattning. Kommunen bevattnar med regnvatten när förutsättningar finns och skulle gärna se att denna möjlighet ökar.

Kommunen arbetar med att minska spridningen av mikroplast genom att sätta silar och filter i dagvattenbrunnar i anslutning till konstgräsplaner. Så länge det finns konstgräsplaner kommer dessa att fortsätta att sprida mikro- och nanoplast till miljön.

Arbete med vattenvård bedrivs inom Höje å - och Kävlingeåns vattenråd, där olika dammar och våtmarker planeras och anläggs, men inga sådana har färdigställts under 2024.

I dagsläget finns det inga större dricksvattenuttag ur grundvattenmagasin inom kommunen. Det gör det svårt att motiverat ett vattenskydd för viktiga grundvattenförekomster. Däremot föreslås restriktioner och uppmärksamhet för kommunens grundvattenmagasin i samrådsförslag till ny översiktsplan, framför allt för de grundvattenförekomster som har en potential som framtida dricksvattenförsörjning.

Utmaningar och möjligheter

I samarbete med VA SYD har Lunds kommun tagit fram fem vattenrelaterade planer. Syftet är att säkra en hållbar VA-planering och arbeta för god vattenstatus i sjöar och vattendrag i kommunen.

Vattenarbetet är en samhällsviktig fråga men det saknas ett helhetsgrepp, samtidigt som läget snabbt blir alltmer akut. Ansvar för vattenfrågorna är spridda på flera olika myndigheter vilket skapar otydlighet och att frågorna inte hanteras i tillräcklig omfattning. Lagstiftning och regelverk är ofta otillräckliga för att skydda vattnet.

Arbetet med miljö kvalitetsnormer utvecklas löpande och större insatser har gjorts i samband med översiktsplanarbetet. Den reviderade översiktsplan och det angreppssätt som tagits fram tillsammans med VA SYD innebär höjda ambitioner kring vattenfrågor och miljö kvalitetsnormer. För att nå miljö kvalitetsnormerna i sin helhet krävs höga ambitioner från ett flertal aktörer.

Det har skett en kunskapshöjning kring grundvatten och behov av åtgärder, vilket har arbetats in i översiktsplanen och i geografiska riktlinjer. Det finns fortfarande ett stort behov av kunskap om grundvatten och de förekomster som finns i kommunen. Det finns ytterligare behov av att hantera detta i kommande planering och med åtgärder för att skydda grundvattnet.

Vattenmyndigheten redogör i VISS för genomförda åtgärder och ger också förslag på möjliga åtgärder för att förbättra situationen i våra grundvattentillgångar. Dessa är oftast samma för grund- och ytvatten. Bland de genomförda åtgärderna kan nämnas efterbehandling av nedlagda bensinstationer där skadliga ämnen annars kan komma ner i grundvattnet och anlagda våtmarker för att minska övergödningen. Bland förslagen finns minskad användning av vägsalter och inrättande och revidering av vattenskyddsområden.

Klimatförändringarna påverkar nederbörden vilket innebär längre torrperioder och intensivare nederbörd. Det påverkar natur, livsmedelproduktion och vattenförsörjning samt ger en ökad risk för översvämningar. Det är av yttersta vikt att skydda kommunens grundvattenresurser för framtida generationer. Därför är det viktigt att arbetet med att skapa en korrekt bild av den nuvarande grundvattensituationen för att kunna fortsätta vidta lämpliga åtgärder.

Mål och resultat

6. Yt- och grundvatten

År 2030 är den ekologiska och kemiska statusen för Lunds kommuns vatten god. En trygg och motståndskraftig dricksvattenförsörjning har säkrats och skadliga utsläpp till vatten har minimerats.

Delmål	Bedömning
<p>6.1 Sjöar och vattendrag Ytvattenförekomster i Lunds kommun ska ha god ekologisk och kemisk status enligt beslutade miljökvalitetsnormer.</p> <p>Definition: Miljökvalitetsnormer för ytvattensförekomster innebär att sjöar, vattendrag och kustvatten ska nå god ekologisk och god kemisk status. En norm anger en lägstanivå för vattenkvalité. Det är Vattenmyndigheten i Södra Östersjöns vattendistrikt som beslutar om miljökvalitetsnormerna för en vattenförekomst i Lunds kommun.</p>	<p> Riskerar att ej klara målet</p> <p></p>
<p>6.2 Grundvatten Grundvatten i Lunds kommun ska ha god kemisk och kvantitativ status enligt beslutade miljökvalitetsnormer.</p> <p>Definition: Miljökvalitetsnormerna anger att grundvattnet ska ha god kemisk status och god kvantitativ status. En norm anger en lägstanivå för vattenkvalité. Det är Vattenmyndigheten i Södra Östersjöns vattendistrikt som beslutar om miljökvalitetsnormerna för grundvatten i Lunds kommun.</p>	<p> Riskerar att ej klara målet</p> <p></p>
<p>6.3 Resilient vattenförsörjning Lunds kommun ska arbeta cirkulärt och hushålla med vattenresurserna. Kommunens yt- och grundvattenförekomster ska ha ett robust skydd för att säkra tillgången på dricksvatten av god kvalitet för allmänna behov, även för framtida generationer.</p>	<p> Osäkert</p> <p></p>

Program för social hållbarhet

Syftet med program för social hållbarhet är att skapa jämlika livsvillkor och förverkliga mänskliga rättigheter för alla som bor och verkar i Lund – Ett Lund för alla. Program för social hållbarhet bygger på de globala målen för hållbar utveckling, de nationella folkhälsomålen och de mänskliga rättigheterna. Sedan 2018 är Lund en stad för mänskliga rättigheter. Programmet bidrar till implementeringen av mänskliga rättigheter i Lund.

Ett socialt hållbart Lund uppnås genom dialog, samverkan och innovation. Det kräver bred involvering av samhällets olika aktörer, från invånare, förtroendevalda och medarbetare i Lunds kommun till lärosäten, näringsliv och civilsamhälle.

Prioriterat område – Demokrati

Det nationella målet för demokratipolitiken är en levande demokrati som är uthållig, kännetecknas av delaktighet och där möjligheterna till inflytande är jämlika. Rätten till och möjligheten att delta i demokratiska processer har historiskt sett olika ut för olika grupper, vilket återspeglar sig i dagens samhälle. Trots att den svenska demokratin är stark finns stora skillnader i delaktighet, så även i Lund. Det innebär bland annat att samhället går miste om viktiga perspektiv, som kan bidra till ökad träffsäkerhet och kvalitet i kommunens stöd och service. Det kan också leda till att det finns grupper i kommunen som upplever att de inte blir lyssnade på vilket i sin tur kan leda till bristande tillit och en känsla av utanförskap och missnöje.

För att skapa jämlika förutsättningar för delaktighet och inflytande behövs nära samverkan med civilsamhället (delmål 1.1), information och kommunikation som är tillgänglig för alla (delmål 1.2) samt ett aktivt arbete med fokus på att stärka rättigheterna för grupper som deltar i lägre utsträckning (delmål 1.3). Delaktighet är ett uttryck för demokrati och är en av de viktigaste hörnstenarna i ett hållbart samhälle. Ett sätt att hålla den representativa demokratin levande är genom att mellan valen ha en kontinuerlig dialog med kommunens invånare som främjar deltagande. Att öka delaktigheten handlar om att ge utrymme för allas röster och att hitta fungerande former för dialog, medskapande och återkoppling för kommunens alla invånare.

Händelser från året

Under året har kommunen fortsatt att vidareutveckla arbetet med delaktighet och inflytande genom en rad olika projekt och uppdrag. Läs om några exempel nedan.

Medborgarbudget

Sedan 2021 arbetar Lunds kommuns med medborgarbudget riktad till tätorterna utanför Lunds stad (Dalby, Genarp, Stångby, Vallkärra, Södra Sandby och Veberöd). I januari 2024 fick invånare möjlighet att rösta på 45 av de 153 förslag som kom in under 2023. Några av de förslag som gick vidare och genomfördes var Dalbysommar, utegym i Vallkärra, bänkar och träd runt Sandby våtmark och vindskydd och grillplats i Veberöd. Cirka sju procent av de boende deltog i processen.

Under 2024 utvärderades även arbetet med medborgarbudget, både internt och externt. Utvärderingarnas resultat låg till grund för utformandet av de nya riktlinjerna som antogs av kommunstyrelsen i november. Erfarenheter visar att det kan vara svårt för deltagarna att formulera förslag som uppfyller alla krav och kriterier. Att förbättra

stödet till förslagsställarna har därför varit centralt i arbetet med att uppdatera riktlinjerna. De nya riktlinjerna gäller fram till och med år 2028 och har ett särskilt fokus på att öka barns och ungas deltagande.

Stadsdelsprogram

Inom ramen för kommunens arbete med stadsdelsutveckling har två involveringsprocesser genomförts, en på Norra Fäladen och en på Klostergården. På Norra Fäladen genomfördes en insats kopplat till kommunens feriepraktik. Drygt tio ungdomar från Norra Fäladen anställdes för att under sin feriepraktik undersöka och skriva en berättelse om invånarnas uppfattning av stadsdelen. I sitt insamlingsarbete sökte ungdomarna upp invånarna på platser där de visste att många samlas. Intervjuer och samtal kunde också föras på andra språk än svenska. Arbetet presenterades sedan för en panel bestående av både förtroendevalda och tjänstepersoner. Kommunens ungdomsombud ansvarade för upplägget och handledde även ungdomarna. Feriearbetet kommer fortsätta under 2025 på Norra Fäladen och på Klostergården.

På Klostergården var seniorer målgrupp och här genomfördes ett mindre projekt med utgångspunkt på stadsdelens träffpunkt för seniorer för att få ökad kunskap om vardagslivet i Klostergården ur seniorers perspektiv. Syftet med projektet var också att testa hur träffpunkten och arbetet med stadsdelsutveckling kan samverka.

Lund lyssnar

Under 2024 har kommunen också arbetat med ett initiativ vid namn Lund lyssnar, vars syfte är att ge personer med intellektuell funktionsnedsättning möjlighet att göra sin röst hörd genom att delta i det demokratiska samtalet och påverka beslut som rör deras vardag.

De kommunala råden

I början av året antogs nya föreskrifter för tre av kommunstyrelsens rådgivande organ: funktionsrättsrådet, pensionärsrådet och rådet för integration och inkludering. Syftet med råden är att representera för olika grupper av invånare samråder med kommunens politiker och ges möjlighet att lämna förslag på förändringar. De tre råden är exempel på forum som stärker förutsättningarna för att alla lundabor ska ha jämlika möjligheter till delaktighet och inflytande.

Utmaningar och möjligheter

Utmaningarna med insatser inom invånarinvolvering handlar generellt och även i Lunds kommun om att få människor att delta, men kanske framför allt om att få deltagare från olika samhällsgrupper. Kommunikation och marknadsföring behöver vara målgruppspecifik, särskilt när det gäller grupper som deltar i lägre utsträckning, exempelvis barn och unga, personer med funktionsnedsättning, seniorer, utrikesfödda kvinnor och nationella minoriteter. Att få en bredd i deltagandet innebär inte bara att resultatet speglar invånarnas perspektiv, utan bidrar också på sikt till mer legitima processer och ökad tillit.

En annan utmaning ligger i hur återkoppling till deltagarna sker, det vill säga hur kommunen hanterar den information som inhämtas. Denna utmaning kan överkommas genom att inledningsvis vara tydlig med syfte och förväntningar. Medborgarbudget är ett initiativ där återkopplingen blir mycket tydlig när framröstade förslag blir genomförda.

Värdet i dessa insatser ligger i att de både har möjlighet att stärka det demokratiska deltagandet generellt och att öka den demokratiska medvetenheten och engagemanget. Feriepraktiken ledde bland annat till att några av ungdomarna idag är med i kommunens grupp Unga röster, vilket innebär att dessa ungdomar får fortsatt möjlighet att delta i det demokratiska samtalet med kommunen.

Att involvera invånare ger också kommunen möjlighet att få en inblick i kommuninvånarnas vardag och perspektiv, vilket kan leda till att kommunens tjänster till medborgarna blir bättre. De båda stadsdelsdialogerna visar också att det finns ett stort intresse bland invånare att veta mer om vad kommunen gör. Insatserna visar framför allt att det finns en stor kunskap om våra lokalsamhällen och att stadsdelens invånare gärna delar med sig av sin kunskap. Informationen som invånarna ger, liksom metoden i sig, har möjlighet att stärka kommunens stöd och service samt bygga tillit mellan kommun och invånare. Feriepraktiken visar också vilken möjlighet det är att använda ambassadörer i lokalsamhällena för att inhämta information på invånarnas egna arenor utifrån deras förutsättningar.

Mål och resultat

1. Demokrati

Skapa jämlika möjligheter till delaktighet och inflytande

Delmål	Bedömning
1.1 Samverkansinitiativ Lunds kommun ska öka antalet samverkansinitiativ med idéburen sektor i Lund.	 Kommer att klara målet
1.2 Tillgänglig information Lunds kommun ska säkerställa att det finns tillgänglig och begriplig information på Lunds kommuns webbplatser, intranät och dokument för att de som bor och verkar i Lund ska förstå sina rättigheter, samt ges möjlighet att delta i och förstå beslut som berör den egna livssituationen.	 Osäkert
1.3 Rättigheter för vissa grupper Lunds kommun ska stärka rättigheterna för barn, personer med funktionsnedsättning och nationella minoriteter med utgångspunkt från barnkonventionen, konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, samt minoritetslagstiftningen och språklagen.	 Osäkert
1.4 Hög kunskapsnivå Lunds kommunkoncern ska ha hög kunskapsnivå om mänskliga rättigheter och social hållbarhet.	 Kommer att klara målet

Prioriterat område – Utbildning och lärande

Barn har rätt till en skola där de känner sig trygga och får det stöd de behöver för att tillgodogöra sig utbildningen. Samtidigt pekar flera studier på att många elever med funktionsnedsättning inte ges den trygghet eller får det stöd de har rätt till.

Under läsåret 23–24 motsvarades antal elever med en frånvaro på över 30 procent av 164 flickor och 128 pojkar i kommunen. Barn med psykisk ohälsa eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF) är överrepresenterade i frånvarostatistiken. I en enkät som riksförbundet Attention gjort som besvarades av över 3 400 vårdnadshavare till elever med NPF, från första året i grundskolan till sista året på gymnasiet, uppgavs 79 procent av de berörda barnen ha någon form av frånvaro kopplad till funktionsnedsättningen.

FN:s barnrättskommitté rekommenderar Sverige att minska och förebygga antalet barn med skolfrånvaro genom att analysera orsakerna, anta en nationell strategi för att förhindra skolfrånvaro samt riktlinjer för att identifiera, registrera och hantera frånvaro. Den statliga utredningen Uppföljning för utveckling - samlad kunskap om villkoren för barn och elever med funktionsnedsättning i förskola och skola, föreslår en modell för uppföljning av kunskapsutveckling, stödinsatser och den sociala situationen kring elever med funktionsnedsättning. Regeringen har därför avsatt medel för att utveckla ett system. En bättre uppföljning är betydelsefull kopplat till rätten till anpassningar och stöd, trygghet och studiero, förebyggande av skolfrånvaro och uppfyllelse av kunskapsmålen.

Händelser från året

Främja ökad skolnärvaro

För att intensifiera samverkan kring problematisk skolfrånvaro genomfördes under våren 2024 en förstudie som syftade till att kartlägga problematisk skolfrånvaro i kommunens grundskolor, med fokus på årskurs sju till nio. Förstudiens resultat utgjorde grunden i en projektansökan som beviljades i slutet av året. Det beviljade projektet bygger på förstudiens förslag på samverkansformer och baseras vidare på forskning och andra kommuners erfarenheter.

Projektets målgrupp är elever i årskurs sju till nio samt deras föräldrar. Fokus ligger på att utveckla arbetet med tidigt och förebyggande skolsocialt stöd till elever samt stöd till vårdnadshavare vars barn har problematisk skolfrånvaro. Projektet går hand i hand med ett särskilt uppdrag för 2025 som handlar om att minska antalet elever i grundskolan med mycket omfattande frånvaro för att motarbeta psykisk ohälsa och arbetslöshet i gruppen.

Ett skolsocialt team finns sedan 2024 på Norra Fäladen och består av en familjebehandlare och två socialpedagoger. Det skolsociala teamet har arbetat med att stärka tilliten mellan skola, hem och socialtjänst. Det har lett till större förståelse mellan berörda parter. Ytterligare två skolsociala team startas upp under 2025 inom ramen för det beviljade projektet.

Funktionshinder uppstår i skolans verksamhet då elever inte får rätt stöd. Förstudien bekräftar att de mest framträdande orsakerna till frånvaro utgörs av bristande tillgänglighet. Under 2024 har en ny och mer tillgänglighetsanpassad modell för utredning av skolfrånvaro tagits fram. Utredningen sätter fokus på barnets deltagande i betydligt större utsträckning än tidigare. I fokus är också relationen till vårdnadshavaren utifrån att samverkan mellan hemmet och skolan är centralt.

Skillnader i kunskapsresultat

Kunskapsresultaten för elever i årskurs nio visar att elever i Lunds skolor fortsatt presterar på en hög nivå. Samtidigt ökade andelen elever som *inte* uppnår behörighet till gymnasieskolans yrkesprogram för tredje året i rad. I de allra flesta fall är det samma elever som inte når kunskapsmålen i årskurs sex som sedan inte blir behöriga till gymnasiet. Det ställer ökade krav på att fånga upp dessa barn i ett tidigt skede. En negativ trend syns också vad gäller skolresultaten för elever vars vårdnadshavare som högst har gymnasial utbildning. I årskurs tre på gymnasiet syns vidare en ökning bland högpresterande elever som är frånvarande, exempelvis kopplat till arbete vid sidan av skolgången.

Språka Lund är en satsning för att öka elevers språk-, läs- och skrivförståelse som gett goda resultat. Bornholmsmodellen används i såväl förskola som skola och ett kartläggningsverktyg för grundskolan och anpassad grundskola "LegiLexi" ökar möjligheterna att forma och anpassa undervisningen. Höstens resultat från LegiLexi visar att läsförståelsen förbättrats bland elever i årskurs tre i jämförelse med året innan. Samtidigt skiljer sig läsförståelsen åt i stor utsträckning mellan skolor i Lund. Skolor i socioekonomiskt svagare områden sticker ut negativt. Svagare resultat i såväl avkodning som språkförståelse visar sig bland elever med svenska som andra språk, där endast hälften av eleverna i årskurs tre når upp till eller är nära att nå upp till målen för årskursen avseende läsförståelse. Språka Lund har mot denna bakgrund stärkts upp med ett andraspråksperspektiv där fokus läggs på ökad kompetens för lärare inom läsinlärning.

Deltagande i kultur- och idrottsliv

I Region Skånes folkhälsoenkät från 2024 uppger 81 procent av flickorna och 91 procent av pojkarna i Lund att de trivs bra eller mycket bra med sin fritid. En rapport kring barns och ungas deltagande i Lunds kommuns kultur- och fritidsliv från 2024 visar samtidigt på ett generellt högt deltagande i kultur- och fritidslivet i jämförelse med andra kommuner. Sammantaget konstateras att musik- och kulturskolan och idrottsföreningar i kommunen når två tredjedelar av alla barn mellan sju och arton år och att det råder en relativt jämn könsfördelning. Deltagandet är däremot inte jämlikt. Rapporten visar hur socioekonomiska faktorer har stor inverkan på barns föreningsdeltagande samt deltagande i musik- och kulturskola. Barn i områden med goda socioekonomiska förutsättningar är med i fler föreningar jämfört med barn i områden med socioekonomiska utmaningar.

Kartläggningen har bidragit till fler riktade insatser, inte minst tillsammans med föreningslivet. Ett arbete har inletts med att skapa fler bostadsnära spontanidrottsplatser och skolidrottsverksamheten har byggts ut. Den avgiftsfria sommarsimskolan har varit ett sätt att komplettera den avgiftsbelagda undervisningen och få fler barn i ekonomiskt utsatta familjer att lära sig simma. Under 2025 växlas verksamheten upp. Projektet Främja hälsa vars primära målgrupper är personer med funktionsnedsättning och äldre kommer också att arbeta för att möjliggöra att fler personer kan ta del av kultur- och fritidsaktiviteter.

Utmaningar och möjligheter

Det pågående projektet kring problematisk skolfrånvaro kommer att bidra med ökad kunskap kring elevers skolfrånvaro. Projektets innovationsbidrag i form av skolsocialt stöd och föräldrastöd är en viktig utgångspunkt utifrån flera perspektiv.

Elever med psykisk ohälsa eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning är, som nämnts ovan, överrepresenterade bland elever med problematisk skolfrånvaro. Flickor är vidare överrepresenterade när det gäller skolfrånvaro på över 30 procent. Bakomliggande orsaker till dessa könsskillnader är viktiga att utforska vidare.

Det behövs även mer kunskap om situationen för flickor med ADHD och autism. Forskning visar att normalbegåvade flickor med ADHD eller autism får sina diagnoser flera år senare än pojkarna. Medan pojkar i genomsnitt får sin diagnos vid 7–12 års ålder, får flickor sin diagnos vid 13–17 års ålder. En möjlig orsak är att flickor inte lika ofta visar utagerande symtom i skolan, och att omgivningen därför inte förstår att det handlar om NPF.

Bland flickor med ADHD är det vanligt med psykisk ohälsa i form av exempelvis ångestsyndrom och depression. Flickor med ADHD löper också flera gånger högre risk att utveckla ätstörningar under tonåren, i jämförelse med flickor utan diagnos. Föräldrar utgör en viktig ingång då de många gånger kan se symtom hos flickor som skolan missar såsom starka utbrott och känslor, svårigheter med mat, med sömn eller med kompisrelationer. Det förstärker ytterligare vikten av föräldrasamverkan.

Förutsättningarna för barn och unga i socioekonomiskt svagare områden skiljer sig åt gentemot övrig befolkning. Det ses inom ramen för olika områden, bland annat i skillnaderna i deltagande i kultur- och fritidslivet. En rad insatser i kommunen tangerar denna utmaning. Ett annat tydligt exempel på hur förutsättningarna skiljer sig åt är att skolor i kommunens socioekonomiskt svagare områden sticker ut negativt kopplat till läsförståelsen. Även detta arbetar kommunen aktivt med. Det är viktigt att fortsatta analyser görs för att kunna rikta insatser mot de målgrupper som har störst behov.

Mål och resultat

2. Utbildning och lärande

Skapa jämlika förutsättningar för ett livslångt lärande

Delmål	Bedömning
2.1 Livslångt lärande Lunds kommun ska skapa jämlika förutsättningar för ett livslångt lärande.	 Osäkert
2.2 Unga utan sysselsättning I Lund ska arbetet med unga som varken arbetar eller studerar stärkas.	 Kommer att klara målet
2.3 Meningsfull fritid I Lunds kommun ska arbetet stärkas för att fler barn och unga ska ha en meningsfull fritid. Barn från studieovana hem och från mindre gynnsamma socioekonomiska förhållanden ska särskilt uppmärksammas.	 Kommer att klara målet
2.4 Samverkan skola och fritid Lunds kommun ska skapa förutsättningar för samverkan mellan formellt och informellt lärande på fritiden, på skoltid och i nära anslutning till skoldagen.	 Osäkert

Prioriterat område – Levnadsvanor

Målområdet levnadsvanor omfattar arbetet med att främja hälsosamma vanor genom hela livet, med fokus på såväl fysisk som psykisk hälsa, föräldraskapsstöd, mat och måltider, tillgången till hälsofrämjande miljöer och aktiviteter samt bruk av bland annat alkohol och narkotika. Nedan analyseras framför allt utvecklingen kring äldres mänskliga rättigheter utifrån rätten till hälsa, delmål 3.5 med fokus på barn och unga och delmål 3.6 ANDTS.

I artikel 25 i EU-stadgan om de grundläggande rättigheterna erkänner och respekterar Unionen rätten för äldre att leva ett värdigt och oberoende liv och att delta i det sociala och kulturella livet. Sverige är ett av fem länder inom EU med högst förväntad medellivslängd. Ur ett europeiskt perspektiv ligger Sverige högt vad gäller förväntade år av bibehållen hälsa. Hur åldrandet blir är samtidigt kopplat till faktorer som kön, socioekonomi, funktionsnedsättning, etnicitet och språk. Detta exemplifieras bland annat genom skillnader i livslängd mellan olika socioekonomiska grupper i Sverige.

Händelser från året

En ökande andel äldre i befolkningen ställer krav på resurser framåt för att uppfylla äldre personers mänskliga rättigheter. Den demografiska utmaningen visar på stora ökningarna i åldersgrupperna 85 år och äldre. Det är också där det största omsorgsbehovet finns. För att möta utmaningarna sker ett utvecklingsarbete inom strategiskt prioriterade områden i Lunds kommun.

En stor öppen verksamhet med förebyggande insatser och rehabilitering syftar till att säkra en god livskvalitet och fördröja behovet av vård- och omsorgsinsatser. Lunds kommun är först i Sverige med att implementera digital hemvård. Det är ett viktigt steg i att säkra utvecklingen av god kvalitet och höja effektiviteten i den framtida vård och omsorgen. Att den digitala hemvården möjliggör att vissa hemvårdsinsatser sker digitalt bidrar till självständighet, delaktighet, ökad frihet och trygghet för brukaren. Mobila trygghetslarm är ett exempel på kommunens arbete med välfärdsteknik, som ger ökad möjlighet till trygga promenader och ökad självständighet.

Äldre och personer med funktionsnedsättning erbjuds också hembesök för att förebygga inbrott och brand. En fixartjänst i form av enklare vaktmästartjänster syftar till att förebygga fallolyckor. Arbetet för att undvika kognitiv svikt är väl utbyggt.

Samtidigt arbetar kommunen med måltider för att förbättra hälsan bland seniorer. Lunchservering i skolrestauranger erbjuds sedan 2024, något som ökat tillgängligheten till näringsrika måltider för seniorer. En dygnsmatkasse har tagits fram och kan ordinerats till brukare som har en bedömd undernäring. Det har gett bra effekt och resulterat i viktökning.

Träffpunkterna för seniorer främjar vidare social gemenskap genom sitt arbete med fysisk och psykisk hälsa. Ett samarbete med kyrkor har inletts i områden där det inte finns träffpunkter. Arbetet med preventiv hälsa sker genom mat, träning och social gemenskap. Många aktiviteter på träffpunkterna leds av seniorerna själva eller i samarbete med idéburen sektor.

Yoga och gymnastik erbjuds för äldre. Dans finns på många träffpunkter. Det finns en efterfrågan på träning vilket bland annat tar sig uttryck i att fler personer besöker träningspassen. Under 2024 har antal aktiviteter som erbjuds på träffpunkterna ökat.

Det har även identifierats att många äldre brukare inom LSS inte erbjuds så mycket aktiviteter när de inte längre har möjlighet att delta i daglig verksamhet. En träffpunkt har startats upp med samtliga äldre brukare inom boende LSS som målgrupp. Träffpunkten har bidragit till ökad livskvalitet.

Under året har också särskilda insatser för att motverka ensamhet bland äldre genomförts. Flera idéburna partnerskap (IOP) har fokus på att motverka ofrivillig ensamhet. Däribland kan nämnas ett IOP med Lunds ideella föreningars paraplyorganisation som möjliggör seniorluncher på fyra träffpunkter under sommaren och på helger och lov under hösten. Kommunstyrelsen har vidare beslutat om ett bidrag för insatser till Dalby måltidsgille med fokus på att bryta ofrivillig ensamhet. Dalby måltidsgille samverkar vidare med Lunds universitet kring att utveckla och utvärdera de metoder som används.

Alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar

Lunds kommuns handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar ska främja rätten till hälsa, säkra resultat inom området och förtydliga det delade ansvaret. Riktat till målgruppen föräldrar har det bland annat genomförts föräldraföreläsningar om spel om pengar och ett författarsamtal om drogprevention. Inom Trygg krog-samverkan har det hållits dialogmöte och erfarenhetsutbyte med ett stort antal nationsaktiva och flertalet krögare i Lund. Det har också genomförts flera kunskapshöjande insatser gentemot olika målgrupper där exempelvis elevhälsovården haft ANDTS som tema för sin gemensamma kompetensutveckling.

Utmaningar och möjligheter

Coronapandemin, tillsammans med den framväxande bristen på personal inom vård och omsorg och en åldrande befolkning, har satt ökat fokus på äldres mänskliga rättigheter. En tryggad kompetensförsörjning är central för att äldreomsorgen ska kunna möta äldres behov och rättigheter. Ålderism, social och digital exkludering, otillräckliga pensioner och brister i äldreomsorgen är utmaningar som seniororganisationer och opinionsbildare påtalat och som beskrivs i Institutet för mänskliga rättigheters rapport, Hemma är någon annanstans.

Att åldrandet ofta medför ett mått av ohälsa i form av varaktiga fysiska eller kognitiva funktionsnedsättningar begränsar människors oberoende och ökar vårdbehovet. Av den nationella folkhälsoenkäten, Hälsa på lika villkor, framgår att personer med funktionsnedsättning i högst utsträckning bedömer sitt hälsotillstånd som dåligt i jämförelse med övriga befolkningen. En ökande äldre befolkning innebär en växande målgrupp som gynnas av universell utformning för att uppnå jämlikhet och full delaktighet. Att lokaler, information och verksamheter är utformade på ett tillgängligt sätt kommer därför på sikt att gynna fler invånare.

Den demografiska utmaningen med en högre andel äldre ställer ökade krav på ett strategiskt och systematiskt utvecklingsarbete. En särskild utmaning består i att nå de personer som upplever ofrivillig ensamhet och som inte själva har förmågan att söka upp de insatser som erbjuds. Ett påbörjat samarbete med vårdcentraler är ett sätt att nå de som inte nås idag och som är i behov av social gemenskap samt att komma i gång med träning. Ett annat exempel är hur kommunen arbetar med att nå ut till olika målgrupper är insatser kopplat till den äldre målgruppen som inte har svenska som modersmål genom "Svenska för seniorer" och "Ahlanwa sahlan- seniorträffar på arabiska". Den digitala träffpunkten skapar vidare möjligheter att livesända

föreläsningar och på så vis nå fler. Fokus har varit att öka innehållet kopplat till hälsa och samhällsinformation.

Inflödet till socialtjänsten har varit fortsatt högt under 2024. Antalet anmälningar om oro för barn och unga har fortsatt att öka. Det sker också en ökning av anmälningar som gäller vuxna, främst avseende skadligt bruk och beroende. En stor förändring är också att anmälningar som rör äldre och personer med en komplex livssituation ökat.

Den psykiska ohälsan bland såväl flickor som pojkar är en fortsatt utmaning i kommunen. I Lunds kommun ses en ökning av elever i årskurs fem och årskurs nio som upplever stress i relation till skoluppgifter efter skoltid. Ett arbete pågår i relation till att sänka kraven i såväl skolan som på fritiden. Skolidrottsföreningarna är ett bra exempel på en möjlighet till fysisk aktivitet utan krav på prestation. I Region Skånes senaste folkhälsoenkät till barn och unga (2024) uppger 63 procent av flickorna och 37 procent av pojkarna att de har mått dåligt under en längre period under det senaste året. Den sammanlagda tendensen är dock att ökningen av psykisk ohälsa stagnerat något både i Skåne och i Lund. I Lund uppger majoriteten av de unga att de trivs mycket eller ganska bra med livet (81 procent av flickorna och 91 procent av pojkarna). 67 procent av flickorna och 80 procent av pojkarna uppger också att de ser mycket eller ganska ljust på sin egen framtid.

Kartläggningen som gjordes i relation till den nya lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete (2023:196), påvisade att det saknas kunskap kring vissa målgrupper när det gäller ANDTS. För att få kunskap om ANDTS-vanor bland de yngre barnen kommer frågorna härnäst att inkluderas i grundskolans enkätundersökning LUNK:en. När det gäller målgrupperna studenter och äldre finns det idag inget lokalt underlag som redogör för dessa grupper vanor i relation till ANDTS-området. I kartläggningen framgick även att alkohol ofta är en närvarande faktor i studentlivet, vilket kan kopplas dels till ohälsa, dels till risk att hamna i utsatthet för våld eller annan brottslighet.

Mål och resultat

3. Levnadsvanor

Främja hälsosamma vanor genom hela livet

Delmål	Bedömning
3.1 Ekonomisk tillgänglighet Lunds kommun ska arbeta för att öka den ekonomiska tillgängligheten till hälsofrämjande miljöer och aktiviteter.	 Kommer att klara målet
3.2 Jämlikhet i fysisk planering Lunds kommun ska i sin fysiska planering säkerställa mer jämlik och jämställd tillgång till gröns- och friluftsområden, gång- och cykelvägar, rekreation och spontanidrottsplatser, skolgårdar och idrottsanläggningar.	 Osäkert
3.3 Måltider och livsmedel I Lunds kommunkoncern ska samtliga måltider och val av livsmedel bidra till bättre matvanor, vara likvärdiga inom kommunens olika verksamheter samt vara framställda under goda arbetsförhållanden.	 Osäkert
3.4 Föräldraskapsstöd Lunds kommun ska erbjuda alla vårdnadshavare olika former av stöd under barnets hela uppväxt.	 Kommer att klara målet
3.5 Psykisk hälsa och fysisk aktivitet I Lunds kommun ska den psykiska hälsan och den fysiska aktiviteten öka.	 Riskerar att ej klara målet
3.6 ANDTS Lunds kommun ska arbeta för att förebygga spelmissbruk och antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar innan 18 års ålder med alkohol och tobak ska minska.	 Osäkert

Prioriterat område – Arbete och sysselsättning

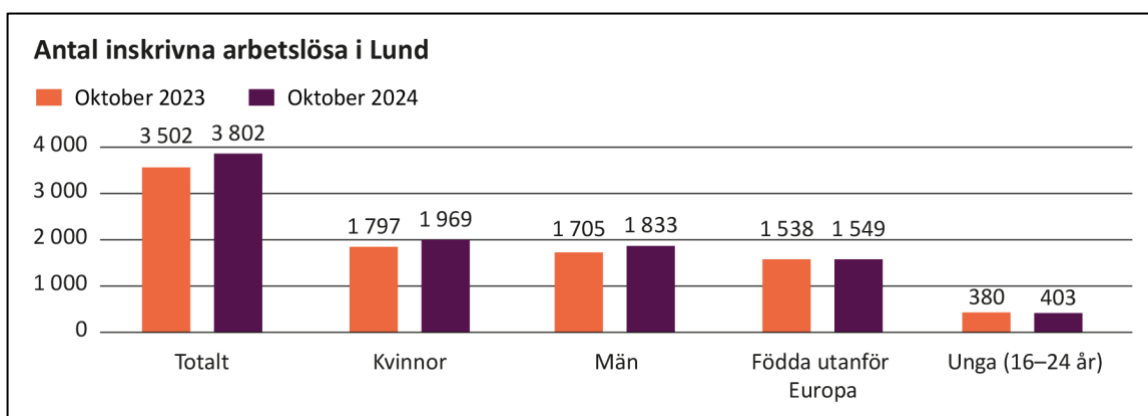
Målområde Arbete och sysselsättning omfattar såväl det interna arbetet med lika rättigheter och möjligheter för kommunalanställda som arbetet med minskad arbetslöshet, ökad inkludering och stärkt kompetensförsörjning genom samverkan. En analys av arbetet med delmålen, 4.2 Diskriminering, arbetsförhållanden, anställningsvillkor och utveckling och 4.4 Hälsa, olycksfall och arbetsmiljö, finns i Lunds kommuns personalredovisning. En beskrivning och analys av kommunens samlade arbete i relation till kommunfullmäktiges mål Fler lundabor i arbete finns framför allt i Lunds kommuns årsredovisning. Detta avsnitt fokuserar i första hand på en analys kopplad till etableringen på arbetsmarknaden i Lund utifrån ett jämlikhets- och inkluderingsperspektiv.

Händelser från året

2024 har varit ett år präglad av lågkonjunktur och ökade eller bibehållna nivåer av arbetslöshet. I Lunds kommun ökade antalet inskrivna personer på Arbetsförmedlingen med drygt åtta procent från oktober 2023 till oktober 2024. Arbetslöshetsnivån varierar mellan olika grupper och olika geografiska områden i kommunen. Fler kvinnor än män var inskrivna på Arbetsförmedlingen, 1 969 kvinnor och 1 833 män. 45 procent av de arbetslösa kvinnorna och 36 procent av de arbetslösa männen var födda i ett land utanför Europa. 14 procent hade en funktionsnedsättning.

Arbetslösheten för personer med förgymnasial utbildning ökade inte mellan oktober 2023 och oktober 2024, däremot hade den ökat både för personer med gymnasial och eftergymnasial utbildning. Störst ökning fanns i gruppen kvinnor med eftergymnasial utbildning (drygt 17 procent). Att arbetslösheten ökar bland personer som normalt sett har en relativt stark position på arbetsmarknaden är enligt Arbetsförmedlingen vanligt förekommande vid en lågkonjunktur.

För gruppen unga personer 16–24 år var det fler pojkar och män än flickor och kvinnor som var inskrivna som arbetslösa, 251 jämfört med 152. Detta är ett ihållande mönster både i Lund och nationellt. Även om antalet unga som är inskrivna på Arbetsförmedlingen ökar något har Lunds kommun fortsatt lägst nivå av ungdomsarbetslöshet i regionen, 4,6 procent jämfört med Skånes 10,7 procent.

Figur 7. Diagrammet visar skillnaden i antalet inskrivna arbetslösa personer i Lund mellan oktober 2023 och oktober 2024 totalt och fördelat på grupperna kvinnor, män, personer födda utanför Europa samt unga i åldern 16–24 år. Källa: Arbetsförmedlingen.

Mer statistik om arbetslöshetens utveckling finns i Lunds kommuns årsredovisning, under avsnittet Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning.

2024 har också varit ett år då kommunen har tagit ytterligare kliv i arbetet med aktiva arbetsmarknadsinsatser, vilket också beskrivs ingående i årsredovisningen. Det handlar både om insatser som syftar direkt mot självförsörjning genom studier och arbete, och om riktade insatser till målgrupper som står längre från arbetsmarknaden och där stegförflyttningar kan krävas för att på sikt uppnå självförsörjning. Arbetet har nått framgångar, ett exempel är att 75 procent av dem som har haft en subventionerad anställning inte längre ansöker om försörjningsstöd. Andra exempel är insatsen Framsteget som har utvecklats med stöd till de som står långt från arbetsmarknaden. Det har resulterat i att mer än hälften påbörjat praktik, utbildning eller arbete. Även arbetet med praktik och kommunala arbetsmarknadsanställningar har utvecklats och omfattar nu i större utsträckning en målgrupp som har längre frånvaro från arbetsmarknaden, kortare arbetslivserfarenhet, är språksvaga eller har behov av annat stöd.

Unga personer som varken arbetar eller studerar befinner sig i risk att på sikt hamna i långtidsarbetslöshet och behov av försörjningsstöd. Kommunen jobbar bland annat med denna målgrupp genom verksamheten *Unga på väg*, som syftar till att i samverkan med andra aktörer aktivt söka upp och ge stöd till unga som varken arbetar eller studerar för att de ska nå arbete eller studier. Varje år erbjuder kommunen också möjlighet till unga i årskurs 9 samt årskurs 1 och 2 på gymnasiet att söka en feriepraktikplats. Under 2024 kunde hela 741 ungdomar erbjudas en plats, vilket är det högsta antalet någonsin.

För personer som står utanför arbetsmarknaden på grund av bristande kunskaper i det svenska språket är så kallade kombinationsutbildningar eller bransch-SFI en framgångsrik insats. Här kombineras SFI-undervisning med yrkesutbildning. Under 2024 startade tre nya kombinationsutbildningar upp: servicemedarbetare inom vård och omsorg, målare och undersköterska.

Personer med funktionsnedsättning står generellt sätt inför utmaningar på arbetsmarknaden. Lunds kommun arbetar på olika sätt för att anpassa stöd och insatser till målgruppen. Ett exempel är samverkan med Fontänhuset i syfte att stötta försörjningsstödmottagare med psykisk funktionsnedsättning mot arbete eller utbildning. Ett annat exempel är att personer med funktionsnedsättning har möjlighet att ansöka om feriepraktik upp till 21 års ålder.

Utmaningar och möjligheter

Rätten till arbete understryks i flera internationella konventioner och innebär en skyldighet för staten att vidta åtgärder som syftar till att avskaffa arbetslösheten. FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har i sina rekommendationer lyft att Sverige behöver arbeta mer med de skillnader som finns mellan olika gruppers möjlighet att få rätten till arbete tillgodosedd. Genom att fortsätta utveckla såväl befintliga som nya insatser har kommunen goda förutsättningar att bidra till en minskad arbetslöshet och en ökad inkludering på arbetsmarknaden.

Samtidigt har sammansättningen av gruppen arbetslösa personer förändrats under de senaste 15 åren, vilket medför utmaningar. Allt fler av de som är inskrivna på Arbetsförmedlingen står långt ifrån arbetsmarknaden och bedöms tillhöra gruppen med svag konkurrensförmåga. I den gruppen ingår personer som har högst förgymnasial utbildning, personer födda utanför Europa, personer som har en funktionsnedsättning

som medför nedsatt arbetsförmåga samt äldre personer (över 55 år). I slutet av 2022 bedömdes närmare 75 procent av alla inskrivna arbetslösa tillhöra denna grupp, jämfört med omkring 50 procent år 2010. Särskilt allvarlig är situationen för långtidsarbetslösa. Bland personer som varit arbetslösa i mer än två år finns närmare 90 procent i gruppen med svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden.

Utvecklingen i Lund följer samma trend med en ökning av antalet arbetslösa med svag konkurrensförmåga i förhållande till antalet övriga arbetslösa. Drygt 40 procent av de som är arbetslösa i Lund är dessutom långtidsarbetslösa. Antalet kvinnor och män som har varit utan arbete längre än 12 månader ökade med drygt 8 procent mellan oktober 2023 och oktober 2024. Under samma period ökade antalet kvinnor som har varit arbetslösa längre än 24 månader med nästan 6 procent. Här var ökningen lägre för män, 2,5 procent. I båda fall (arbetslös längre än 12 och längre än 24 månader) är det fler kvinnor än män.

Mål och resultat

4. Arbete och sysselsättning

Ökad etablering på arbetsmarknaden

Delmål	Bedömning
4.1 Minskad arbetslöshet Lunds kommunkoncern ska vara en aktör som arbetar inkluderande och ska tillsammans med andra aktörer ge ett samlat stöd för att arbetslösheten ska minska och inkluderingen öka bland Lunds invånare.	 Osäkert
4.2 Diskriminering, arbetsförhållanden, anställningsvillkor och utveckling I Lunds kommunkoncern ska arbetsplatser kännetecknas av respekt för alla människors lika värde och frihet från diskriminering. Alla medarbetare ska behandlas likvärdigt vad gäller arbetsförhållanden, anställningsvillkor och utvecklingsmöjligheter.	 Kommer att klara målet
4.3 Kompetensförsörjning Lunds kommun ska stärka samverkan med Arbetsförmedlingen för att kompetensförsörjningen till arbetsgivare inklusive Lunds kommun klaras av.	 Kommer att klara målet
4.4 Hälsa, olycksfall och arbetsmiljö Lunds kommun ska arbeta systematiskt för att främja hälsa, förebygga ohälsa och olycksfall samt för att uppnå en god social, organisatorisk och fysisk arbetsmiljö.	 Kommer att klara målet

Prioriterat område – Boende och närmiljö

Hur samhällen och fysiska miljöer planeras och utformas påverkar människors välbefinnande och livsvillkor på många olika sätt. Den fysiska planeringen är till exempel avgörande för att möjliggöra en geografiskt rättvis fördelning av samhällsviktig service samt hälsofrämjande miljöer. Den fysiska miljön lägger också grunden för människors möjlighet att förflytta sig till och från bland annat arbetet, skolan och fritidsaktiviteter.

Det är viktigt att skapa miljöer som människor trivs i och kan vistas i utan att känna obehag som exempelvis kan innebära att en avstår från att gå ut ensam eller att nyttja kollektivtrafik. Miljöer som främjar sammanhållning och sociala möten bidrar också till upplevd trygghet då det ökar flödet och stärker känslan av ansvar och engagemang för ett område.

Under 2024 har Lunds kommun på flera sätt vidareutvecklat sitt arbete med att stärka den sociala hållbarheten i och genom samhällsplaneringen. I följande avsnitt ges exempel på framgångar och utmaningar i relation till delmålen om plan- och exploateringsprocesser, bostadsförsörjning, trygghet och tillgänglighet. För en analys kopplat till delmål 5.6 om buller, luft och strålning, se sida 16–17 i denna hållbarhetsredovisning.

Händelser från året

Social hållbarhet i fysisk planering

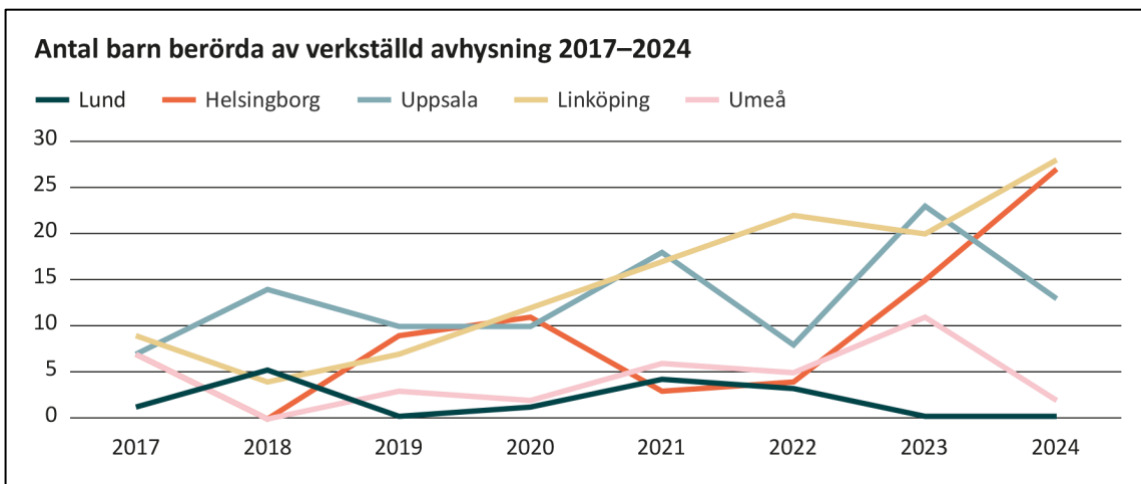
Under hösten avslutades det treåriga projektet Sociala värden hela vägen. Lunds kommun har deltagit i projektet tillsammans med Skanska och Tyréns. Projektets resultat är ett ramverk för att systematiskt förstå, analysera och följa upp social hållbarhet i den fysiska miljön med utgångspunkt i plan- och byggprocessen. Syftet med ramverket är bland annat att bidra med ett gemensamt språk inom och mellan organisationer, tydligare forskningsförankring och praktisk vägledning i att göra nulägesanalyser, bedöma konsekvenser, identifiera åtgärder och följa upp effekter.

Projektets resultat presenterades på en slutkonferens med drygt 300 deltagare från både offentlig och privat sektor. Under arbetet med framtagandet har ramverket testats och använts i bland annat arbetet med planprogrammet för Norra Fäladen samt i revideringen av översiktsplanen. Implementering fortsätter under 2025.

Bostadsförsörjning

I oktober antog kommunfullmäktige ett nytt bostadsförsörjningsprogram som innehåller mål och åtgärder för bostadsbyggandet samt för bostadsförsörjningen, som tillsammans syftar till att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder. De sociala aspekterna av bostadsförsörjningsfrågan har bland annat stärkts genom ett mål om minskad trångboddhet och ansträngd boendeekonomi, samt genom en åtgärd om att det ska säkerställas att de lägenheter som erbjuds kommunen vid markanvisning och försäljning av mark motsvarar kommunens behov vad gäller boendestorlek.

Statistik från kronofogdemyndigheten visar att antalet barnfamiljer som drabbas av vräkning i Sverige har ökat mellan 2017 och 2024. I Lund går utvecklingen däremot åt ett annat, mer positivt, håll: inte en enda barnfamilj har vräkt under vare sig 2023 eller 2024. Innan dess, mellan 2017 och 2022 var det totalt 14 barn som berördes av verkställda vräkningar. Det är betydligt färre än i jämförbara kommuner så som Uppsala, Linköping, Helsingborg och Umeå.

Figur 8. Diagrammet visar hur många barn som har blivit vräkta från sina hem i Lund, Helsingborg, Uppsala, Linköping och Umeå under åren 2017 till 2024. Lund har haft det lägsta antalet barn som drabbats alla åren förutom 2018 och 2021. Källa: Kronofogden.

Det finns flera förklaringar till varför Lund går mot den nationella trenden. En är att det finns en särskild arbetsgrupp som enbart arbetar med att hjälpa de invånare, särskilt barnfamiljer, som riskerar att bli vräkta från sina hem.

Trygghet

Under 2024 gjordes en kartläggning i relation till den nya lagen om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete, där ett antal platser identifierades och behöver förbättras i relation till trygghet i den fysiska miljön. Dessa platser/områden kommer att ses över utifrån ett brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv.

Den årliga trygghetsmätningen som genomförs av polisen och kommunen visar över lag på goda resultat för 2024. Områden som centrum, Södra Sandby och Klostergården är platser där den upplevda tryggheten har förbättrats. I centrum har polisen tillsammans med kommunen haft ett särskilt arbete inom ramarna för projektet Tryggare centrum. Inom området Norr som inkluderar Norra Fäladen, Nöbbelöv och Gunnesbo visar mätningen på något lägre upplevd trygghet.

Trygghetsmätningen visar vidare att majoriteten av respondenterna i samtliga geografiska delar anser att det finns en god sammanhållning i bostadsområdet. Norra delarna av Lunds stad sticker ut med ett något lägre resultat, där knappt 1 av 5 svarande i stället uppger att det finns en svag sammanhållning i bostadsområdet.

Antalet yngre respondenter i trygghetsmätning är för få för att kunna dra några slutsatser om deras nivå av upplevda trygghet. I Region Skånes folkhälsoenkät för barn och unga, som genomfördes under 2024, uppger dock endast 27 procent av flickorna att de alltid känner sig trygga utomhus i sitt bostadsområde. Motsvarande siffra bland pojkar är 60 procent. Liknande mönster ser vi vad gäller trygghet på stan/på allmän plats: bara 29 procent av flickorna och 53 procent av pojkarna känner sig alltid trygga där.

Utmaningar och möjligheter

Den höga andelen yngre människor som bor i kommunen ger ett stort behov av prisvärda bostäder. Historiskt har studenter utgjort ungefär 55 procent av det totala antalet 20–29 åringar i kommunen. Antalet studerande i förhållande till antalet studentbostäder i kommunen har teoretiskt inneburit att cirka 70 procent av studenterna kan erbjudas en studentbostad i Lund. Med utgångspunkt från kommunens befolkningsprognos och ett antagande om en fortsatt hög andel 20–29 åringar som studerar bedöms behovet av nya studentbostäder i Lund vara cirka 260 per år. Under 2024 påbörjades byggnation av 318 studentbostäder och 163 studentlägenheter färdigställdes.

Under året presenterade Boverket på uppdrag av regeringen ett förslag på sänkta krav på tillgänglighet vid nybyggnation av studentbostäder. Syftet är att öka möjligheterna till ökad flexibilitet vid byggnation av studentbostäder genom att skapa fler tänkbara sätt att utforma planlösningar. Enligt förslaget ska minst 20 procent av bostäderna i en byggnad behöva leva upp till lagens krav om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, till skillnad från dagens nivå på hundra procent.

Förslaget har fått kritik från bland annat Institutet för mänskliga rättigheter och Diskrimineringsombudsmannen. De menar att förslaget inte är förenligt med Sveriges åtagande enligt FN:s funktionsrättskonvention samt innebär ett avsteg från principen om universell utformning och riskerar att få stora konsekvenser för vissa studenter med funktionsnedsättning och deras rätt till studentboende samt socialt umgänge.

Mycket tyder på att det finns en målkonflikt mellan att främja byggandet av fler nya studentbostäder och att allt som byggs nytt ska utformas efter principen om universell utformning.

Mål och resultat

5. Boende och närmiljö (soc)

Hela Lund ska leva och utvecklas

Delmål	Bedömning
5.1 Jämlig stadsutveckling Lunds kommun ska i stadsutvecklingen skapa jämlig och jämställd tillgång till kollektivtrafik, aktiva transporter och service.	Osäkert
5.2 Plan- och exploateringsprocesser Lunds kommun ska i plan- och exploateringsprocesser aktivt arbeta för att främja social hållbarhet.	Kommer att klara målet
5.3 Bostadsbehov Lunds kommun ska ha ett brett utbud av bostäder och arbeta för att tillgodose bostadsbehov för människor som befinner sig i olika faser av livet, har olika preferenser och olika ekonomiska förutsättningar.	Osäkert
5.4 Möten, rekreation och trygghet I Lund ska stadsplaneringen sträva mot att skapa en blandad och jämlig kommun, med inkluderande platser för möten, aktivitet och rekreation med hög trygghet.	Kommer att klara målet
5.5 Fysisk tillgänglighet I Lunds kommun ska det som byggs nytt, byggs om eller ändras utformas utifrån principerna om universell utformning. Det innebär bland annat att från början ta hänsyn till alla användares behov i stället för att göra anpassningar i efterhand. Gällande regler för tillgänglighet ska uppfyllas och befintliga hinder för tillgänglighet ska successivt tas bort.	Osäkert
5.6 Hälsoskadliga ämnen, luft, buller och strålning I Lunds kommun ska inte kommuninvånarna utsättas för hälsoskadliga ämnen, luftpartiklar, buller eller strålning.	Osäkert

Prioriterat område – Jämställdhet

Jämställdhet innebär att alla, oavsett kön, ska ha samma makt och möjlighet att påverka samhället och sina egna liv. Jämställdhet är ett viktigt område för att uppnå jämlika livsvillkor och ett jämställdhetsperspektiv ska genomsyra alla målområden i program för social hållbarhet. Flera händelser, utmaningar och möjligheter kopplat till jämställdhet är därför beskrivna under programmets övriga fem prioriterade områden i denna rapport. Fokus nedan ligger på delmål 6.2 Våld i nära relationer. En analys av måluppfyllelsen för delmål 6.1 Likvärdig lön går att läsa i Lunds kommuns personalredovisningen (målet omfattar kommunorganisationen, inte Lund som geografiskt område).

Mäns våld mot kvinnor kan betraktas som den yttersta konsekvensen av ojämställdhet. Våld genererar över lag stora samhällskostnader då det orsakar lidande för både den som är våldsutsatt och dess närstående. Våldsutsatthet riskerar att bilda en negativ spiral som leder till ytterligare våld. Att utsättas för våld tidigt i livet ökar dessutom risken för att normalisera våld och använda det för att hantera konflikter. Därav är våldsförebyggande arbete, och att erbjuda rätt stöd och behandling av största vikt.

Händelser från året

Lunds kommun har en handlingsplan för att förebygga och bekämpa våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Med förankring i planen har det genomförts en rad åtgärder under 2024. Det har bland annat inletts en ny samverkan med polisen och de 16 kommuner som ingår i polisområde Södra Skåne som fokuserar på arbetet med våldsutövare.

Kommunen har vidare startat en ny utredningsenhet inom våld i nära relationer, vilket bland annat innebär stärkta förutsättningar att erbjuda stöd till lundabor i enlighet med ny lagstiftning. Samverkan med civilsamhället har stärkts genom att kommunen tecknat nya samverkansöverenskommelser (IOP:er) med både kvinnojouren, tjejjouren och brottsofferjouren som löper fram till och med 2026. Detta ökar möjligheterna till stöd för invånare som annars riskerar att gå miste om de stödinsatser som kommunen själv erbjuder.

Sedan 2015 har förskolor i Lunds kommun arbetat med modellen Bygga broar, vars syfte är att stärka barnets rättigheter, främja integration och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Under den perioden har 900 pedagoger och cirka 50 chefer och stödfunktioner fått ta del av utbildningar och konkreta arbetsätt för att både förebygga och tidigt upptäcka barns utsatthet för våld och förtryck. Under 2024 tog kommunen nästa steg i arbetet och påbörjade implementeringsarbetet i grundskolan.

Arbetet med den våldspreventiva insatsen Mentorer i våldsprevention har också fortsatt under perioden. Arbetet bedrivs i samverkan med organisationen MÅN, och Lund är en av de första kommunerna i Sverige som har implementerat metoden i den öppna fritidsverksamheten. Metoden riktar sig till alla unga, inte bara de som riskerar att utsättas för eller utöva våld. Målet är att stoppa och förebygga mäns och killars våld genom att diskutera våld, normer och möjliga ageranden i de fall de blir åskådare till våld.

Under 2024 delades ett medarbetarpris inom kategorin jämställdhet och inkludering ut för första gången. Vinnare blev Gymnasieskolan Vipan, som prisades för sitt arbete mot sexuella trakasserier och för en ökad trygghet. Bakgrunden till arbetet var en enkät som

visade att elever på Vipan hade känt sig sexuellt trakasserade och kränkta. All personal har därför utbildats om normer, sexuella trakasserier, samtycke och relationer. Även eleverna har fått nya kunskaper och diskuterat dessa ämnen. Nu visar mätningar att trakasserier har minskat och att eleverna känner sig tryggare.

Personer med funktionsnedsättning är en grupp som är särskilt sårbara för att utsättas för våld. Under 2024 har kommunen arbetat med ett våldsförebyggande program som riktar sig till unga med funktionsnedsättning: Viktig intressant person (VIP). Syftet är att stärka självkänslan och prata om känslor och relationer. Genom medel från Trygghetspaketet har medarbetare inom LSS-verksamheten fått möjlighet att utbilda sig för att bli VIP-ledare. Utöver denna insats har kommunen också genomfört utbildningsinsatser inom sexualitet, samtycke och relationer på anpassad gymnasieskola.

Utmaningar och möjligheter

Den sammanlagda bilden visar att kommunens systematiska arbete för att förebygga och motverka alla former av könsbaserat våld har tagit stora kliv under 2024. Vissa målgrupper såsom personer som lever i en hederskontext, personer som är nya i Sverige, personer med funktionsnedsättningar samt HBTQI-personer kan vara utmanande att nå. Genom de viktiga förebyggande insatserna Bygga broar, Kärleken är fri, Mentorer i våldsprevention, Viktig intressant person samt genom kommunens IOP:er kan dessa grupper nås i mycket högre utsträckning.

Ett fortsatt utvecklingsområde för kommunen är att underlätta hanteringen av skyddade personuppgifter. Personer som lever med skyddade personuppgifter, många gånger till följd av våld och förtryck, riskerar att exkluderas från digitala tjänster och verktyg och ofta hänvisas personerna till tidskrävande manuella metoder för att olika system inte pratar med varandra. Ett framsteg under året är att det kommunala fastighetsbolaget utvecklat ett arbetssätt och system för säkrare hantering av sekretessuppgifter. Förändringen innebär även att det nu går att koppla de olika datasystemen för kontrakt samt bostadskö vilket tidigare inte gick och då gjorde att befintliga hyresgäster med sekretessuppgifter inte kunde få dubbla köpoäng som övriga hyresgäster.

En annan relativt ny och växande utmaning är digitala dimensioner av mäns våld mot kvinnor. Detta är ett av de fyra särskilt prioriterade utvecklingsområden som pekas ut i det nya nationella åtgärdsprogrammet för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor. Jämställdhetsmyndigheten har fått i uppdrag att kartlägga kunskapsläget och befintliga åtgärder inom offentlig sektor, näringsliv och civilsamhälle samt lämna förslag på åtgärder framåt. Resultatet av kartläggningen blir viktiga för Lunds fortsatta arbete med att utveckla sitt förebyggande våldsarbete i de digitala rummen.

På nationell nivå ser vi samtidigt tecken på att jämställdheten i stort backar. Det europeiska jämställdhetsinstitutet EIGE har sedan år 2010 mätt och följt upp jämställdheten i EU:s medlemsländer. I 2024 års index hamnar Sverige återigen på en första plats, vilket betyder att Sverige fortfarande är det land i EU som är minst ojämnt. Indexet är en sammanvägning av indikatorer inom ett flertal områden, som i stort speglar de svenska jämställdhetspolitiska delmålen. Sveriges poäng har dock minskat något sedan år 2021 och EIGE beskriver utvecklingen som stagnerad. Tillbakagången beror främst på att jämställdheten minskat inom området ekonomi, där Sverige placerar sig först på nionde plats. Enligt Jämställdhetsmyndigheten stämmer

EIGE:s bild av att utvecklingen mot ökad jämställdhet i Sverige har stannat av överens med nationella analyser.

Ett exempel är att Försäkringskassan konstaterar att mäns uttag av VAB fortsätter att minska för tredje året i rad, vilket påverkar den ekonomiska jämställdheten negativt. En möjlig förklaring är att uttaget av VAB blir mer ojämnt när det totala antalet VAB-dagar per barn minskar, eftersom det då blir enklare för en person att hantera vabben själv. Under pandemin när antalet VAB-dagar var som högst ökade i stället behovet av att dela på ansvaret. I Lund (som geografiskt område) har andelen VAB-dagar som tas ut av män varit lägre än övriga kommuner inom jämförelsegruppen Större städer sedan år 2021.

Mål och resultat

6. Jämställdhet

Kvinnor, män och icke-binära ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv

Delmål	Bedömning
6.1 Likvärdig lön I Lunds kommun ska likvärdigt arbete ge likvärdig lön.	 Kommer att klara målet
6.2 Våld i nära relationer I Lunds kommun ska ett verkningsfullt förebyggande arbete mot våld i nära relationer vidareutvecklas.	 Kommer att klara målet
6.3 God kunskapsnivå Lunds kommun ska ha en god kunskapsnivå och metodutveckling inom jämställdhet.	 Kommer att klara målet

Näringslivsprogram

Prioriterat område – Service och bemötande

Ett positivt näringslivsklimat är en förutsättning för att näringslivet ska fortsätta att välja att stanna, utvecklas och etablera sig i Lund. Det ska vara enkelt att driva företag i Lund. Det är utgångspunkten för alla kommunens kontakter med företagen. Alla möten ska präglas av ett positivt bemötande, kunden ska vara i fokus och det ska finnas god kunskap om vad kommunen kan erbjuda till företagen. Det är viktigt att även små och medelstora företag ges rimliga möjligheter att delta i kommunens inköp och upphandlingar. Lunds kommun ska agera rättssäkert, effektivt och proaktivt i kontakterna med näringslivet. En fungerande dialog mellan kommunen och näringslivet är grundläggande för ett positivt näringslivsklimat.

Händelser från året

Arbete för förtroendevalda och tjänstepersoner gällande attityder till, och förståelse för, företagens förutsättningar har bland annat resulterat i plan för internt utbildningsevent om företagservice i myndighetsutövningen och företagsklimat i samarbete med Svenskt Näringsliv. Inbjudna är primärt förvaltningar som deltar i Insikt-mätningen (SBF, ASF, KK).

När det gäller att kommunicera den kommunala organisationens uppdrag och förutsättningar kan upphandlingsenhetens arbete med att tillhandahålla information till företagen i syfte att utbilda och sprida kunskap om Lunds kommuns upphandlingar lyftas. Kommunikationsaktiviteter om pågående upphandlingar och RFI kommuniceras löpande under året riktat till näringslivet. Det har initierats ett projekt där upphandlingar med sociala företag ska utredas och utforskas vidare med upphandlingsenheten och andra städer i Europa.

Beträffande utveckling av tydliga och enkla kontaktvägar in i den kommunala organisationen har under 2024 konceptet med företagslotsen vidareutvecklats. Som exempel på utvecklingsarbete kan nämnas att ett fokusområde under Innovationsveckan vecka 50 var: Hur kan vi utveckla Lunds kommuns företagslots så att den ger ett bättre stöd till företagare med ledorden "en väg in, en röst ut"?

Som exempel på lagstiftningsändringar med syfte att förenkla har ändringar genomförts inom myndighetsområdet miljöfarlig verksamhet. Detta för att förenkla prövningen för företag. Bland annat tydliggörs gränsen mellan tillstånds- och anmälningsplikt för ändringar av verksamheter och ändringstillstånd ska kunna användas i större utsträckning än tidigare.

Digitaliseringar i syfte att minimera företagens uppgiftslämnande är ytterligare exempel på arbetet med att förenkla för näringsidkare. Byggnadsnämnden och Miljönämnden planerar för en ny e-tjänst som berör två myndighetsområden, där syftet är att minimera företagens uppgiftslämnande genom att erbjuda ett gränssnitt utåt mot kund. Arbetsmarknads och socialnämnden har inom myndighetsområde serveringstillstånd tagit över uppgiftsinhämtning som företag tidigare behövt lämna in.

Utmaningar och möjligheter

Fortsatt positiv utveckling av kommunens företagsklimat

Lundaföretagare ger i år igen höjt betyg på kommunens företagsklimat och service i myndighetsutövningen i två återkommande undersökningar.

I Sveriges kommuners och regioners "Öppna jämförelser INSIKT" förbättras kundnöjdhetsindex med två enheter till NKI 76 jämfört med föregående årsresultat NKI 74. Myndighetsområdet markupplåtelse har utvecklats starkt sedan föregående år och ökar med tio enheter till NKI 78 på den hundragraddiga betygsskalan. Högst betyg får myndighetsområdet serveringstillstånd, med NKI 91 vilket är högt över genomsnittet i riket och regionen. Lund placerar sig på plats åtta bland landets 15 största kommuner.

I Svenskt Näringslivs kommunranking 'Lokalt företagsklimat' placerar sig Lund på plats fyra bland landets 15 största kommuner. Den delfråga som har störst påverkan på kommunens ranking är det sammanfattande omdömet på det lokala företagsklimatet. Här har Lundaföretagarnas betyg höjts markant sett över en femårsperiod. Jämfört med föregående år förbättras betyget mest på delfrågan som gäller tillgång till relevant kompetens. Lägst betyg ger företagen till kommunens information till företag samt upphandling.

Bland de enskilda delfrågorna ger Lundaföretagare högst INSIKT-betyg på kommunens attityd och bemötande samt förmåga att hålla överenskomna tidsramar. Lägst betyg ger företagen på kommunens webbinformation, kommunens förmåga att informera om processen och rutinerna för företagets ärende och tydlighet i de lagar och regler som gäller för ärendet.

Mål och resultat

1. Service och bemötande

I Lund är det enkelt att driva företag.

Delmål	Bedömning
1.1 Förtroendevalda och tjänstepersoner arbetar aktivt med attityder till, och förståelse för, företagens förutsättningar. Den kommunala organisationens uppdrag och förutsättningar kommuniceras på ett tydligt sätt till näringslivet	 Kommer att klara målet
1.2 Konsekvenser för näringslivet analyseras i de kommunala beslut som har påverkan på företag och dess förutsättningar.	 Osäkert
1.3 Alla kontakter med näringslivet präglas av en effektiv och rättssäker myndighetsutövning, en hög servicenivå och ett gott bemötande	 Kommer att klara målet
1.4 Näringslivet erbjuds tydliga och enkla kontaktvägar in i den kommunala organisationen. I så stor utsträckning som möjligt ska digitala verktyg användas.	 Riskerar att ej klara målet
1.5 Kommunen arbetar aktivt och löpande med att se över och genomföra regelförenklningar i syfte att stärka kommunens näringslivsklimat	 Osäkert

Prioriterat område – Attraktivitet

Lunds kommun är en självklar medpart på den offentliga arenan i näringslivsarbetet och arbetar aktivt tillsammans med andra aktörer för att förbättra näringslivsklimatet i Lund.

Det är regioner snarare än kommuner som konkurrerar om kompetens och kapital. Lund är en av tillväxtmotorerna i Skåne och Lunds attraktivitet är avgörande för Skåne, till exempel är det Lund och Malmö som tillsammans står för 40 procent av arbetstillfällena i Skåne. Lund gynnas av att regionen som helhet är attraktiv, vilket i sin tur gynnas av ett gott och proaktivt samarbete såväl regionalt, med Malmö, gränsregionalt, men även internationellt. Lund ska vara en plats som är attraktiv att verka och bo i samt besöka. Lunds kommun behöver leverera en god samhällsservice och på ett aktivt sätt förmedla berättelsen om Lund som en attraktiv kommun. Lunds kommun ska ta en ledande roll, såväl regionalt, nationellt som internationellt.

Händelser från året

Berättelsen om Lund

När det gäller arbetet med att förmedla berättelsen om Lund och den utveckling kommunen befinner sig i, sker detta i samspel med Lunds näringsliv bland annat genom de fyra näringslivsfrukostar "God morgon Lund och den Näringslivsdag med tillhörande Näringslivskväll på hösten, som kommunen arrangerar. Kommunen har även värdskap vid genomförandet av "30-gruppens" återkommande möten. Under året genomfördes 30 organiserade företagsbesök hos lokala företag med politiska företrädare. Vidare vidmakthålls kontaktyta vid kontinuerlig närvaro vid de affärs- och företagarnätverk som Lund erbjuder. Här bör även framhållas pågående arbete med Citysamverkan som under 2024 fick förnyad kraft i sitt arbete med nyanställd såväl Cityutvecklare som Citysamordnare och verksamheten fick ny verksamhetslokal på Västra Mårtensgatan 12.

Under 2024 anställdes såväl näringslivsutvecklare med fokus på etableringar och investeringar som en kommunikatör placerad på näringslivsenheten. Kommunikationen från Näringslivsenheten på både hemsida och sociala medier fick ny struktur och arbete med att skapa en informativ, kommunikativ och attraktiv kommunikationsplattform påbörjades. Bland annat etablerades hemsidan "Lund - The place to be" som bland mycket även lyfte Lund Innovation District.

Trygghetsskapande åtgärder

Kontinuerligt bedrivs arbete med att säkerställa tryggheten i Lunds kommun med fokus på de centrala delarna av Lund stad. Löpande tas händelser upp i veckovis återkommande möten inom "Samverkan inom Narkotika och Örat mot marken" (SNÖ), där bland andra fastighetsägare, Lunds kommun, Lunds universitet och polisen medverkar. Som andra trygghetsskapande åtgärder kan ses ordningsvakter i centrala Lund, trygghetsvårdar i Södra Sandby, förebyggande klotterarbete, kamerabevakningen tillsammans med polisen, stadsdelsprogrammen och landsbygdsutvecklingen. I polisens årliga trygghetsmätning noterar vi att den upplevda tryggheten ökar från år till år.

Kulturella och kreativa näringar

I slutet av året publicerades Cityindex: Lund 2024 som noterade att kulturella och kreativa näringar står sig bra mot såväl större stadskärnor som samtliga stadskärnor. Lund erbjuder 33 verksamheter med 325 anställda att jämföras med större städens 15 verksamheter och 105 anställda och samtliga stadskärnors 21 respektive 94. Fler

kulturella och kreativa näringar i stadskärnan har positiv påverkan på stadskärnan. En förklaring till detta är att branschen skapar ett flöde av människor under tider då många andra verksamheter håller stängt. Dessa flöden bidrar både till ökad trygghet i stadskärnan och tillfällen för konsumtion i övriga branscher.

Utmaningar och möjligheter

Genom Lunds modell för främjarsystem på entreprenad tillhandahålls en innovationsfrämjande miljö där idéer får möjlighet att utvecklas. Under våren 2024 genomförde PwC, på uppdrag av Lunds kommun, en genomlysning av finansiellt stöd till kommunens näringslivssystem.

Mål och resultat

2. Attraktivitet

Lund är en attraktiv plats att verka och bo i, samt att besöka.

Delmål	Bedömning
2.1 Berättelsen om Lund och den utveckling kommunen befinner sig i tas fram gemensamt med kommunens näringsliv.	 Kommer att klara målet
2.2 I Lund tillhandahålls innovationsfrämjande miljöer där idéer får möjlighet att utvecklas.	 Kommer att klara målet
2.3 En bra och trygg stadsmiljö i staden och tätorterna säkerställs för såväl företag som invånare. Kontaktvägarna för företag kring frågor om stadsmiljö är tydliga, och det lokala näringslivet involveras i trygghetsskapande åtgärder.	 Kommer att klara målet
2.4 Lunds kommun är en drivande aktör i lokala, regionala och internationella samarbeten för att stärka arbetsmarknadsregionens attraktivitet.	 Kommer att klara målet
2.5 Lunds kommuns näringslivsarbete ska präglas av långsiktighet i planeringen och tydlighet i besluten	 Kommer att klara målet
2.6 Lunds kommun är en kommun där de kreativa och kulturella näringarna startas, utvecklas och växer.	 Osäkert
2.7 Lunds kommun är också drivande för att Lund ska vara platsen dit dessa näringar söker sig för att ta nästa steg i sin utveckling	 Osäkert

Prioriterat område – Hållbar tillväxt

Goda förutsättningar för företagande är avgörande för en socialt, ekologiskt och ekonomiskt hållbar utveckling. Nya lösningar på samhällsutmaningarna skapas genom innovation och omställning inom samtliga tre hållbarhetsdimensioner. Ett gott näringslivsklimat i hela kommunen bidrar till arbetstillfällena, till trygga och levande stadsdelar och till ett mer inkluderande samhälle. Lund ska därför vara en plats som erbjuder goda möjligheter för fler att starta företag, för befintliga företag att stanna kvar och växa, samt för nya etableringar. Lund ska också vara en grogrund för innovationer som främjar en hållbar utveckling och underlättar grön omställning. Det skapar sammantaget ett företagsklimat som främjar en hållbar utveckling och möjliggör för kommunen att nå klimatmålen.

För att förstärka detta område tillsvidareanställdes 2023 en näringslivsutvecklare med uttalad ambition att möta de tillväxt- och utvecklingsbehov som finns i kommunens tätorter utanför staden Lund samt på landsbygden. Under 2024 tillsvidareanställdes en näringslivsutvecklare med explicit uppgift att arbeta med investeringar och företagsetableringar i Lunds kommun.

Händelser från året

Fokus på etableringar och investeringar

Näringslivsenheten har sedan april 2024 en person anställd för att arbeta med att locka nya etableringar och investeringar till Lund. Lunds attraktivitet ligger i stadens innovationsområden, internationella forskningsanläggningar och universitet som bidrar till en hög densitet av kunskap och kompetens. Detta behöver paketeras och marknadsföras på ett sådant sätt att rätt målgrupp känner till och förstår vad Lund som plats har att erbjuda, detta för att öka den nationella och internationella kännedomen om staden. För att uppnå denna kännedom har samarbete internt inom kommunen, externt med Lunds befintliga näringsliv samt ökat samarbete med Invest in Skåne och Malmö stad påbörjats och är i fortsatt utveckling.

Bland genomförda och planerade aktiviteter sedan april 2024 är:

- Kartlägga vad det befintliga näringslivet i Lund efterfrågar av nya etableringar och marknadsföring av platsen Lund som etableringsort.
- Deltagit i diverse aktiviteter och nätverk i Lund och Skåne tillsammans med Invest in Skåne, Regional utveckling, Malmö stad och Lunds näringsliv.
- Delta och marknadsföra Lund, Malmö-Lundregionen och Region Skåne på olika nationella och internationella arenor så som Almedalen, Business Arena (Stockholm och Köpenhamn), Expo Real (München, Tyskland) och Smart City (Barcelona, Spanien).
- Fortsatt deltagande i stadsutvecklingsprojekt som Ideonprogrammet och Brunnsög.

Arbetet med lokal näringslivsutveckling i kommunens östra delar samt på landsbygden

Detta arbete har nu fått en strukturerad arbetsform som borgar för kontinuitet och konstruktiv dialog med det lokala näringslivet. Vad gäller tillverkningsindustrin möjlighet att växa och etablera sig i Lunds kommun genomfördes under året bland annat insatser för förbättrat företagsstöd och samverkan med både målgrupp och nätverk inom den aktuella branschen.

Arbetet med energirådgivningen till små och medelstora företag utöver det lagstadgade stödet har förstärkts genom bland annat intern som extern marknadsföring och samverkan i olika näringslivsrelaterade nätverk. Genom hållbarhetssamarbeten med Almi, genomförd klimatkonferens, nätverkande samt delaktighet i projektet Cirkulär utvecklingshubb för livsmedel, har samverkan med näringslivet med fokus på den gröna omställningen och även med livsmedelsbranschen kring hållbar livsmedelsproduktion vidareutvecklats. När det gäller arbetet med god hållbar tillväxt inom de areella eller gröna näringarna och livsmedelsproduktionen, pågick under året förbättrat företagsstöd, samverkan med både målgrupp och nätverk inom området samt projektarbete.

Som exempel på samarbete med företag som arbetar med smarta och hållbara lösningar kan ses samverkan i CoAction Lund och med ett flertal samverkansparter så som bland annat Future by Lund, Ideon Science Park, Medicon Village, SmiLe Incubator, Invest In Skåne och arbete med proaktivt etableringsarbete. Genom bland annat förändring av upphandlingskrav och målgruppsinriktad kompetenssamverkan har arbetet med att främja socialt företagande och social innovation drivits vidare.

Utmaningar och möjligheter

Det kommer även fortsatt vara ett utvecklingsområde att arbeta proaktivt med etableringar i kommunen. Lunds kommun har etablerat ett samarbete med Region Skåne, Helsingborgs stad och Malmö stad för att kunna lyfta hela Skåne som en plats för etableringar. Vidare står frågan om investeringar och etableringar på den gemensamma agendan för MalmöLundregionens samarbete. Lund kommer att fokusera på att arbeta med företag inom dual-use och Life-Science för att profilera sig framöver. Det kommer dessutom vara viktigt för kommunen att fortsätta utnyttja forskningsanläggningarnas placering och arbetet kring Lund Innovation District. Även ett tydligare samarbete med Lunds universitet ska ta form för att locka företag och kompetens till Lunds kommun.

Mål och resultat

3. Hållbar tillväxt

Lund arbetar för att ge goda förutsättningar för företagande och bidrar till en hållbar tillväxt.

Delmål	Bedömning
3.1 Antalet investeringar och etableringar ökar till följd av ett proaktivt investerings- och etableringsarbete.	 Går ej att bedöma
3.2 Företag som vill etablera sig i, eller omlokalisera sig i kommunen, möts av en tydlig och tillmötesgående serviceprocess inom hela den kommunala organisationen	 Kommer att klara målet
3.3 En central funktion för lokal näringslivsutveckling tillhandahålls för att möta de tillväxt- och utvecklingsbehov som finns i kommunens östra delar samt på landsbygden.	 Kommer att klara målet
3.4 Lunds kommun arbetar aktivt med att främja insatser inom grön omställning och tillväxt.	 Kommer att klara målet
3.5 I Lunds kommun främjas socialt företagande och social innovation.	 Kommer att klara målet

Prioriterat område – Innovationskraft

Lunds näringsliv är kunskapsintensivt och innovationsdrivet. Det ger Lunds kommun särskilda förutsättningar för att vara testarena för utveckling av ny teknik, nya processer och affärsmodeller som kan lösa framtidens samhällsutmaningar. Lunds kommun ska stödja innovationskraften hos företagen och förutsättningarna för innovation och inom den kommunala verksamheten bland annat genom att vara öppen för innovationer i sina verksamheter.

Händelser från året

Avseende Lunds kommun som test- och demomiljö för hållbara lösningar på samhällsutmaningar, kan projektet CoAction Lund särskilt lyftas. Här är Lunds kommun motor i projektet med cirka 25 aktörer från bland annat energi-, IT-, industri- och fastighetsbranschen tillsammans med myndigheter, akademi och andra organisationer. Tillsammans genomförs en skalbar och innovativ satsning för att uppnå klimatneutralitet inom mobilitet och energi till 2030.

I samarbete med Future by Lund, fortsätter Lunds kommun bidra till utvecklingen av Lund Innovation District. Detta sker i samverkan med alla aktörer som är verksamma inom distriktet. Såväl program för Ideon som Brunnsög och FÖP för Lunds innovation distrikt är del i detta arbete.

Andelen externfinansierade samverkansprojekt, regionalt, nationellt och internationellt ökade betydligt under 2024. Bland beviljade samverkansprojekt näringslivsenheten är direkt inblandad i kan nämnas:

1. UTSICT

Syfte: Stödja SME inom tillverkningsindustrin i cirkulär omställning och grön tillväxt.

Projektägare: IUC Syd (TVV/ERUF)

Projektpartners: Malmö universitet, LTH, Högskolan Kristianstad, Malmö Stad, Lunds kommun, Helsingborg Stad, Kristianstad kommun

2. HEALTH CITIES

Syfte: Främja tillväxt inom hälso- och life science-industrin genom samarbeten mellan städer.

Projektägare: Sant Cruga (kommun utanför Barcelona, Interreg Europe)

Projektpartners: Lunds kommun, Medicon Village, Toulouse samt fler europeiska regioner och kommuner

3. Cross-Border Talent Bridge

Syfte: Förbättra arbetsmarknadens effektivitet och inkludering inom life science och tech.

Projektägare: Lunds kommun (Interreg Öresund-Kattegat-Skagerrak)

Projektpartners: Copenhagen Capacity, Medicon Valley Alliance, Köpenhamns kommun, Medicon Village, Ideon och Open Tech

4. STEM-up (Region Skåne)

Syfte: International Citizen Hub Lund deltar i Region Skånes projekt för att stärka STEM-kompetens

Genom ekonomiskt stöd till såväl Ideon Science Park som Medicon Village, bidrar Lunds kommun till genomförandet av följande scaleup-program under 2024:

- **Ideon Navigator Scaleup**

Syfte: Stödja små och medelstora företag i att växa och bli mer lönsamma.

Mål: Skapa utrymme för hållbart strategiskt arbete för att möta framtida behov.

Målgrupp: Små och medelstora företag.

Fokusområden: Tillväxt, strategi, lönsamhet.

- **10XHEALTH Scale Up (Medicon Village & SmiLe)**

Syfte: Stödja innovativa uppskalningar inom life science i södra Sverige.

Mål: Förbättra affärsförmåga, finansiering, internationalisering och ledarskap.

Målgrupp: Life science-bolag i Skåne och Blekinge.

Fokusområden: Affärsutveckling, organisation, effektivt ledarskap

Utmaningar och möjligheter

Lunds universitet och Lunds kommun har en avsiktsförklaring kring gemensamt arbete för att vidareutveckla Lunds position som en ledande innovations- och kunskapsstad. I denna avsiktsförklaring artikuleras ett antal nyckelområden. Rollen att förverkliga dessa nyckelområden faller naturligt på Lunds universitet och Lunds kommun. En spännande utmaning vore att gemensamt formera fortsatt arbete tillsammans med Lunds universitet.

Mål och resultat

4. Innovationskraft

Lund stärker näringslivets förutsättningar för innovation.

Delmål	Bedömning
4.1 I Lunds kommun initieras, utvecklas och samordnas strategiska samverkansprojekt där kompetenser korsbefruktas. Aktivt arbete bedrivs för att skala upp effekter tillsammans med andra aktörer på såväl regional som nationell och internationell nivå.	 Kommer att klara målet
4.2 Lunds kommun är en internationell test- och demomiljö för hållbara lösningar på samhällsutmaningar.	 Osäkert
4.3 I Lund stöttas nyföretagande och utveckling av små och medelstora företag i hela kommunen. Så långt det är möjligt sker detta arbete i samverkan med externa aktörer.	 Kommer att klara målet

Prioriterat område - Kompetensförsörjning

Lunds kommun kommer att fortsätta arbeta för att få fler lundabor i arbete och skapa nya arbetstillfällen. Detta kommer göras tillsammans med det privata näringslivet då kompetensförsörjningsfrågan är den största utmaningen för att få företagen att växa. Det handlar om att matcha rätt kompetens till rätt arbetsgivare. Kommunen kommer fortsätta att arbeta förvaltningsöverskridande för att kunna hjälpa företag att hitta rätt kompetens.

Händelser från året

Lunds kommun deltar vidare med i diverse forum tillsammans med universitetet kring kompetensförsörjning och kommunen styrkeområden. Kommunen deltar i LTH näringslivsråd som representanter och fortgår även med samverkansavtal med LU Innovation för att främja studenters entreprenörskap och förhoppningsvis få flertal att stanna i Lunds näringsliv. Vi har också under 2024 utvecklat vår relation och dialog med LU Innovation kring förutsättningar för entreprenörskap kring forskning som kommer ur universitet och hur vi som kommun kan stötta dem i detta.

International Citizen Hubs verksamhet under 2024

I början av året ansökte kommunen till ett Interregprojekt vid namnet Cross Border Talent Bridge och i slutet av juni beviljades medel för detta. Målet med projektet är att främja kompetensförsörjningen i Greater Copenhagen-regionen inom Life Science och Tech.

Projektets partners inkluderar Lunds kommun (projektledare) via International Citizen Hub (ICHL), Copenhagen Capacity (medledare), Ideon Science Park, Medicon Village, OpenTech, Köpenhamns kommun och Medicon Valley Alliance. Flera universitet och andra aktörer stöttar projektet. Projektmedel har gett ICHL möjlighet att utveckla sitt arbete med kompetensförsörjning med fokus på internationella målgrupper tillsammans med samverkanspartners från näringslivet.

Arbetet som utförts året

7 aktiviteter genomförda med 31 företag och 464 deltagare:

- Kick-Start Job Program
- Mentorskapsworkshop
- Välkomstevent #1
- Välkomstevent om att köpa fastigheter i Danmark
- Karriärdag: Life Science i Köpenhamn
- Karriärdag: TECH i Lund
- Karriärdag: Life Science i Lund
- 31 partners från 7 organisationer arbetar aktivt med projektet
- 9 associerade partners har anslutit sig, och samarbetet fortsätter att växa
- 10 interna arbetssessioner har organiserats för att effektivisera processer och förbättra resultat
- 1 kampanj har lanserats
- 23 rapporter om kompetensbehov och 13 rapporter om hinder har samlats in.
- Deltagande i 14 externa evenemang för att främja projektet och dess mål.
- LinkedIn-projektsida utvecklad: 800+ följare.

Fler Lundabor i arbete

Temaledningsgruppen "Fler Lundabor i arbete" har drivits vidare och förstärkts genom utökad samverkan mellan arbetsmarknads- och socialförvaltningen, utbildningsförvaltningen och kommunkontoret. Det har bidragit till tydligare överblick av internt och externt kompetensförsörjningsarbete samt konkreta insatser och dialog med näringslivet. Arbetet har resulterat i att utveckla beslutsunderlag kring kompetensförsörjningsbehoven i Lunds näringsliv, en utredning kring kompetenslots som ska stötta näringslivets behov kring utbildad gymnasial kompetens samt en planerad jobbmässa under 2025. En sida på lund.se som beskriver kommunens arbetsmarknadsarbete har också lanserats.

Fortsatt stöd till ungas kompetensutveckling mot arbetslivet under 2024 har skett genom bland annat Ung Företagsamhet, "Sommarlovsentreprenör", evenemangen Youth Fair, UF-Startup samt samarbeten med gymnasieskolor, andra kommuner, Region Skåne och främjarsystemet inklusive Ung Företagsamhet Skåne. Under året avslutades även ett treårigt projekt för att stärka socialt företagande i Lunds kommun och införandet av sysselsättningskrav för att matcha arbetssökande med kommunens upphandlade leverantörer.

För att stärka arbetsmarknadens effektivitet och inkluderande samt förbättra tillgången till sysselsättning av god kvalitet inom Life Science och Tech, sjösattes under året InterregÖresund-Kattegatt-Skagerrak-projektet Cross-Border Talent Bridge som nämndes ovan.

Lund - the place to be

En landningssida på lund.se för att locka etableringar och kompetens till kommunen har lanserats under 2024.

Utmaningar och möjligheter

Kommunen har initierat arbetet med kompetensförsörjningsinsatser på ett flertal utbildningsnivåer, men utmaningen ligger i att dessa insatser upplevs väldigt fragmenterade och att det har varit utmanande att skapa en överblick.

Att besluta och ta fram kompetensförsörjningsplaner riktade mot strategiskt viktiga branscher skulle skapa en tydligare sortering och prioritering av insatser för tjänstepersoner som arbetar i frågan. Sådana planer finns i andra kommuner i Skåne, exempelvis Helsingborg. Ett beslut behöver dock föregås kring vilka branscher man tycker är strategiskt viktiga för kommunen.

Mål och resultat

5. Kompetensförsörjning

Lund tillvaratar och attraherar kompetens.

Delmål	Bedömning
5.1 Lunds kommun stöttar aktivt utvecklingen av Lunds universitet.	 Kommer att klara målet
5.2 Lunds kommun tillvaratar och attraherar internationell kompetens och stöttar initiativ som stärker den internationella gemenskapen i kommunen.	 Kommer att klara målet
5.3 Dialog och samarbete präglar det interna såväl som det externa samarbetet med kompetensförsörjningsfrågor.	 Kommer att klara målet
5.4 Lunds kommun samarbetar med regionala och gränsregionala aktörer för att attrahera efterfrågad kompetens till arbetsmarknadsregionen.	 Kommer att klara målet
5.5 Samarbetet mellan näringsliv och skola främjas som ett led i att tillgodose näringslivets långsiktiga kompetensbehov och minska arbetslösheten på sikt.	 Kommer att klara målet
5.6 Lunds kommun säkerställer att det även finns en god kompetensförsörjning i kommunen genom yrkesutbildningar.	 Osäkert

Prioriterat område - Markberedskap och goda fysiska förutsättningar

Lund är i en expansiv fas med forskningsanläggningen MAX IV, spårvägen och forskningsanläggningen ESS. För att underlätta för näringslivets utveckling och etablering av företag behöver det finnas lokaler i rätt lägen och erbjudas verksamhetsmark utifrån näringslivets behov och som stärker kommunens utveckling som en hållbar kommun. Samtidigt är det viktigt att betrakta Lunds kommun i sin helhet och att samtidigt skapa förutsättningar för utveckling i ock kring tätorterna utanför centralorten Lund.

Händelser från året

Exempel på näringslivsenhetens tidiga integrering i övergripande stadsplaneringsarbete är deltagandet i den arbetsgrupp som arbetar med Ideonprogrammet och enheten är direkt involverad i FÖP för Lunds innovationsdistrikt. Vidare skedde under året kontinuerliga avstämningar kring arbetet med Brunshögsprogrammet.

I arbetet med att tillgängliggöra verksamhetsmark genom förtätning var näringslivsenheten delaktig i SBK-projekt avseende möjligheter till förtätning av verksamhetsmark på Gastelyckan & Hasslanda under 2024.

Lunds kommuns strategiska markförvärv för 2024 kan sammanfattas:

- **Stångby:** Kommunen köpte 117 ha jordbruksmark för 75 Mkr. Översiktsplanen tillåter 8 procent bostadsutveckling. Förvärvet godkändes av kommunfullmäktige men överklagades till Förvaltningsrätten, där beslut väntas.
- **Södra Sandby:** Industrifastighet (3 319 m²) köptes från CWS Sweden AB för 10 Mkr. Byggnaden används temporärt innan rivning och bostadsutveckling. Ny detaljplan startar 2025.
- **Råbyholm:** Nedlagd bilskrot (1 840 m²) vid en viktig infart köptes för 4 Mkr. Kommunen tog initiativ till köpet, och ny detaljplan planeras från 2025.
- **Veberöd:** Industrifastighet (33 995 m²) köptes från Saint-Gobain/Weber. Priset förhandlades ner från 13 till 9 Mkr. De flesta byggnader rivs, och kontrakt samt tillträde slutfördes hösten 2024.

Strategiska förvärv tar ofta två år och kräver planering. Kommunen måste agera som marknaden, särskilt vid förhandling om miljöansvar, för att lyckas i markförvärv.

Utmaningar och möjligheter

Mot bakgrund av förändrat geopolitiskt läge och Sveriges Nato-anslutning under 2024 kommer utökad behov av verksamhetsmark i anslutning till Södra skånska regementet, P 7 i Revingehed för framtida expansion, bli en framtida utmaning att möta. Efterfrågan av verksamhetsmark är stor men utbudet bristande. Högklassig jordbruksmark som i enlighet med politiskt fattade beslut inte skall ianspråkta och avsaknad av kommunalt markägande försvårar för kommunen att genomföra etablering av bland annat industri.

Mål och resultat

6. Markberedskap och goda fysiska förutsättningar

Hela Lund ska leva och utvecklas. Lund erbjuder bra lokaler och verksamhetsmark i rätt lägen.

Delmål	Bedömning
6.1 Näringslivsperspektiv integreras så tidigt som möjligt i kommunens plan- och utvecklingsprocesser.	 Kommer att klara målet
6.2 När utveckling av ytor sker nära eller i Lunds verksamhetsområden tas hänsyn till näringslivets förutsättningar.	 Kommer att klara målet
6.3 Lunds kommun arbetar strategiskt och intensifierat med att öka antalet arbetsplatser, i synnerhet i kommunens östra delar, i översiktsplanens målområden, kommunens verksamhetsområden och i områden som domineras av bostäder.	 Osäkert

Prioriterat område – Infrastruktur och tillgänglighet

Lund har en stolt infrastrukturhistoria. Det första tåget i Sverige körde mellan Malmö och Lund och den första motorvägssträckan i Sverige lades mellan Lund och Malmö. Lunds station är Sveriges tredje största. Framåt ska Lunds kommun fortsätta att stärka sin position ytterligare med en väl fungerande infrastruktur för företag och människor – såväl inom kommunen och regionen som internationellt. Kastrups flygplats och Malmö Airport är av stor vikt för Lunds näringsliv och den framtida nya stambanan är viktig infrastruktur för att Lund ska kunna fortsätta att utvecklas.

Händelser från året

Energidelning inom CoAction Lund bidrar till omställningen till en smart stad genom att utnyttja digitaliseringens möjligheter i samarbete med näringslivet. Genom att utveckla ett "internetiserat" energisystem skapas ett effektivare och mer flexibelt nätutnyttjande, där andelen lokalt producerad och lagrad förnybar energi ökar. Detta möjliggörs genom innovativa lösningar som Energiprotokollet och styrbar delning av energi, vilka underlättar för olika aktörer att dela energi på kvartersnivå.

Biltrafiken på kommunala vägar har minskat med 35 procent sedan 2011, trots att kommunen vuxit med 18 procent. Detta är ett resultat av vårt breda arbete för hållbart resande. LundaMaTs-strategin är vägledande men behöver utvecklas. Förberedelser pågår för en ny version med bredare angreppssätt. En offensiv ansökan till City Climate Contract är inskickad för att öka omställningstakten. Vi har insett vikten av samverkan med andra aktörer, vilket projektet CoAction visat. Sedan 2022 har det gett insikter om nära samarbeten och implementering av gröna resplaner för 30 000 anställda. Omställningsviljan är stor – 80 procent av de tillfrågade i CoAction är positiva till hållbar mobilitet. Kunskapen ökar och takten förbättras, men det är osäkert om vi når målet om 90 procent minskning av växthusgaser till 2030.

När det gäller utvecklingen kring nya Lund C har arbetet under 2024 fortskridit enligt följande. En ny gemensam framtida resandeprognos och behov av cykelparkeringar har gjorts. Flera utredningar har gjorts såsom hantering av cykelparkeringar, möjlighet till att flytta Tullkammaren, vidarebearbetning av arkitektförslag för ny Mittelbro mm. Arbete har även gjorts för att kartlägga ansvarsgränser i ny anläggning. Vem skall äga de olika delarna i den framtida anläggningen och vem är den huvudsakliga finansiären för de olika delarna? De utförda utredningarna ligger till grund för att kunna återuppta de olika detaljplanerna inom Lund C.

För att lägga grunden för en konstruktiv planeringsprocess har Region Skåne tillsammans med kommunerna Lund, Eslöv, Hässleholm, Höör och Malmö tagit fram en acceptstudie – "Två nya spår Hässleholm-Lund", 2024. Acceptstudien är resultatet av en process och nära dialog mellan berörda parter kring förutsättningarna för nya spår på sträckan. Acceptstudiens syfte är att skapa en gemensam bild av hur kommunerna och Region Skåne ser att regeringens inriktning för utbyggnaden, att stärka arbetspendlingen och godstrafiken, kan uppnås. Acceptstudien ska därvid:

- Visa hur Trafikverket, kommuner och Region Skåne bör arbeta tillsammans i planeringen för att säkra regeringens mål om dialog och bred samsyn.
- Öka den gemensamma kunskapen om väsentliga aspekter för projektet för att främja kommande samarbete.

- Beskriva förutsättningar för två nya spår med hänsyn till samhällsnytta och funktion, hänsynstagande och omgivningspåverkan samt finansiering och genomförande. Acceptstudien bidrar därmed till att *underlätta kommande planeringsskede*. Syftet är inte att utreda alla frågor som måste hanteras i kommande planeringsskede, men däremot att identifiera de viktigaste av dem.

Utmaningar och möjligheter

I Svenskt Näringslivs företagsklimatundersökning ”Lokalt företagsklimat” placerar sig Lunds kommun väl när det gäller infrastruktur. Lundaföretagarna ger högt betyg till kommunens mobilnät och bredband, vägnät, tåg- och flygförbindelser samt tillgång till arbetskraft med rätt kompetens. På dessa områden är Lunds betyg fortsatt över genomsnittet i regionen och riket.

För att Lunds kommun och näringslivet skall ha en fortsatt stark tillväxt är det viktigt att fortsätta jobba för att förstärka och vidareutveckla kopplingarna till storstadsregionerna Köpenhamn, Stockholm och Göteborg. Här kommer dessutom den framtida förbindelsen över Fehmarn belt koppla ihop Skåne med Hamburg och norra Tyskland. Det är både en spännande möjlighet och innebär samtidigt risker.

Mål och resultat

7. Infrastruktur och tillgänglighet

Lund har en välfungerande infrastruktur och god tillgänglighet.

Delmål	Bedömning
7.1 Lunds kommun verkar för effektiva och hållbara resor med alla trafikslag inom både kommunen och arbetsmarknadsregionen.	 Kommer att klara målet
7.2 Omställningen till smart stad stötts genom att tillvarata digitaliseringens möjligheter.	 Kommer att klara målet
7.3 Lund stärker ytterligare sin position som en av Sveriges viktigaste knutpunkter för resurseffektiva och klimatsmarta transporter.	 Kommer att klara målet

Relaterade styrande dokument

Barnets bästa

Handlingsplan för Barnets Bästa antogs av kommunstyrelsen i december 2021 och är giltig till och med 2030.

Lunds kommun arbetar aktivt för att barn ska få sina rättigheter tillgodosedda. Det görs genom en rad insatser, såsom att lyssna in barn i olika forum för inflytande och göra barn delaktiga i processer och beslut som berör dem. Det sker, utifrån principen om icke-diskriminering, genom att identifiera barn som inte har lika förutsättningar att få sina rättigheter tillgodosedda inom olika områden.

På övergripande nivå sker arbetet genom temaledningsgrupp barn och unga. Under 2024 startades även ett barnrättsnätverk med syfte att bidra till barnets bästa genom ökad samverkan och samordning. Nätverkets fokus under året har framför allt varit att stärka strukturen för barns delaktighet. Utöver erfarenhetsutbyte mellan tjänstepersoner har bland annat Barnombudsmannen presenterat sitt webbstöd för arbetet med barns delaktighet, Göteborgs stad sitt arbete med barns delaktighet och kommunens ungdomsombud det kommunövergripande uppdraget kring barns och ungas delaktighet.

Kännedomen om handlingsplanen varierar vilket försvårar såväl implementering som uppföljning. Att synliggöra planen handlar om dess omsättning i praktiken, om att sätta ord på rättigheter och öka medvetenheten kring insatser utifrån ett rättighetsperspektiv. Planen behöver integreras i ordinarie processer med ett aktivt utvecklingsarbete kopplat till utmaningar. Åtgärder behöver brytas ner och konkretiseras i verksamhetsplanering. Att ett systematiskt arbete finns på plats är av vikt för att göra barnrättsarbetet mindre personbundet och sårbart.

Att barnkonsekvensanalyser ska göras utifrån barnrättslagen tydliggörs i planen. Barnkonsekvensanalysernas kvalitet upplevs ha ökat men standardskrivningar används fortfarande. För ökad kunskap har en utbildning i barnets bästa för handläggare genomförts.

Att säkerställa barnets bästa är ett kontinuerligt utvecklingsarbete. Kompensatoriska åtgärder som görs då barnets bästa inte kan tillgodoses behöver synliggöras tillsammans med en aktiv diskussion då olika barns intressen ställs emot varandra.

Olika former av samverkan har bidragit till förflyttningar. Samverkan kring problematisk skolfrånvaro, Samarbete efter skilsmässa, barns rätt till en god utemiljö och lovaktiviteter är exempel.

Nulägesanalyser skapar förutsättningar för ett strategiskt och kompensatoriskt arbete riktat till de målgrupperna med störst behov. Lättillgänglig samlad kunskap om hur barn i kommunen mår är ett utvecklingsområde. Andra utvecklingsområden är ökad samverkan kring orosanmälningar samt användandet av barn som tolkar i verksamheten, något som innebär risker och inte kan anses förenligt med barnets bästa.

Mat- och måltidsplan

Mat- och måltidsplan för Lunds kommun syftar till att tydliggöra hur kommunen arbetar med mat och måltider. Planen omfattar samtliga medarbetare och förtroendevalda i kommunen samt de verksamheter som upphandlas. Planen antogs 2023 av kommunfullmäktige och gäller till och med 2025.

Lunds kommuns mat- och måltidsplan tar sin utgångspunkt i Livsmedelsverkets måltidsmodell som ger ett helhetsperspektiv på bra måltider och som består av sex områden. Dessa sex områden är: god, integrerad, trivsamt, miljösmart, näringsriktig och säker.

Framgångar och utmaningar

De flesta verksamheter som serverar mat följer på olika sätt upp hur nöjda matgästerna är. Till exempel sammanställer Socialstyrelsen årligen hur nöjda de äldre är med äldreomsorgen i sin kommun. År 2024 svarade 72 procent att de var nöjda med maten som serveras i Lund, vilket är samma som snittet för riket. En indikation på hur nöjda skoleleverna är med maten och måltidsmiljön är hur stor andel som äter i skolan. För låg- och mellanstadiet handlar det om drygt 95 procent av eleverna, för att sedan sjunka ju äldre eleverna är fram till gymnasiet, där cirka 75 procent äter i matsalen. En utmaning är att avsätta tillräckligt med tid i schemat för att alla elever ska hinna äta i lugn och ro. Trots att lunch på många skolor serveras mellan klockan halv elva och ett är det svårt att få tillräckligt med tid för alla klasser.

Det finns också olika metoder för att hämta in synpunkter på både maten och måltidsmiljön. Till exempel finns måltidsråd på skolorna, och i vissa fall används konceptet med *chefs table* (samtal mellan ledning, personal och elever i matsalen).

Det är en självklarhet att matgäster med allergier ska serveras säker mat, men det finns en utmaning med den ökade efterfrågan på specialkost. Gränsen mellan specialkost och allergier har i vissa verksamheter suddats ut. Nya gemensamma rutiner för specialkost och anpassad kost har därför tagits fram för skolan, bland annat med en e-tjänst för vårdnadshavare där det ska anmälas, vilket ger tydligare ramar. Ett likande arbete pågår för förskolan.

Sedan planen antogs har andelen svenska livsmedel ökat, men andelen ekologiska livsmedel har minskat, med den sammanlagda effekten att andelen mat som både är producerad i Sverige och ekologisk (sv ekologisk) har minskat. Detta trots att planen säger att mat som är sv ekologisk ska prioriteras högst. I flera verksamheter har det varit svårt att välja sv ekologiskt eftersom budgetarna inte har justerats upp i samma takt som matpriserna har ökat, men det gäller inte för den största delen av måltiderna, som måltidsservice producerar. En framgång är att det är tydligt för inköparna vilka upphandlade varor som uppfyller vilka hållbarhetskrav i systemet.

Slutsatser:

Sammanfattningsvis arbetar verksamheterna enligt planen för att nå kommunens målsättningar. Flera framsteg har gjorts och många goda exempel finns, men fortfarande behövs förbättringar på några områden. Det mat- och måltidsforum som sätts enligt planen under året kan vara en plattform både för att sprida goda exempel och koordinera arbetet för förbättringar.

Studentsamverkan

Handlingsplanen för studentsamverkan beslutades 2023 för att stärka Lund som studentstad. Den konkretiserar avsiktsförklaringen mellan Lunds kommun och studentorganisationerna AF/KK/LUS från 2016 och omfattar fem fokusområden: Dialog och delaktighet, Studentstadens identitet, Bostäder och stadsutveckling, Trygghet och välmående samt Arbetsliv och etablering.

Under 2024 har flera framsteg gjorts inom ramen för handlingsplanen. Ett viktigt initiativ har varit utvecklingen av studentforum, som nu hålls fyra gånger per år. Tillsammans med studenterna har vi utformat teman som knyter an till de fem fokusområdena.

Trygghet och välmående: Samarbetet med Region Skåne har stärkts för att förbättra stödfunktioner. Vi har påbörjat en kartläggning av stödfunktioner för studenter och arbetar aktivt för att stärka dialogen mellan AF/KK/LUS och samhällsbyggnadsförvaltningen. Samarbetet med studenthälsan har också fördjupats.

Bostäder och stadsutveckling: Studenter har involverats i dialoger om bostadsförsörjningsprogram, översiktsplan och detaljplaner. BoPoolen har fortsatt stöd, och byggherredialoger har genomförts för en trygg och hållbar bostadssituation.

Arbetsliv och etablering: Kommunens e-tjänsten för praktik- och exjobbfrågor har utvecklats, antalet studentmedarbetartjänster har utökats och en workshop om kompetensförsörjning har hållits i samarbete med Lunds universitet. Sustainalink engagerar studenter i hållbarhetsutmaningar, och vid det årliga Hälsningssillet låg fokus på sysselsättning och rekrytering.

Studentstadens identitet: Ett förbättrat välkomstpaket har tagits fram i dialog med studenter. Webbssidan lund.se/student har uppdaterats, och en ny kampanj har lanserats.

Utmaningar och möjligheter

- **Studentdialog:** Arbetet med att utveckla studentforum fortsätter, för att öka delaktigheten måste vi ständigt utvärdera och anpassa formerna för dialogen för att möta föränderliga behov och förväntningar.
- **Välkomstgåvan:** Utformas i dialog med studenter för att nå fler, lanseras hösten 2025.
- **Stöd vid psykisk ohälsa:** Utveckla den påbörjade kartläggning, med målet är att få en helhetsbild av studenternas behov för att kunna erbjuda bättre stöd. Säkerhetsställa en konkret och tydlig information för studenter i behov av psykiskt stöd.
- **Bostadsfrågan:** Bristen på studentbostäder är en utmaning, och arbetet med att inkludera studenter i stadsutvecklingen fortsätter.

Handlingsplanen för studentsamverkan 2023–2026 kommer att utvärderas inför revideringen 2026. Under denna tid kommer vi fortsätta att identifiera nya möjligheter samtidigt som vi hanterar de utmaningar som kan uppstå för att skapa en ännu mer attraktiv och hållbar studentstad.

LundaKem 2.0 - kemikalieplan

LundaKem 2.0 antogs av kommunfullmäktige den 12 dec 2023. Planen gäller till och med 2030 med möjlighet att aktualiseras vid behov. LundaKems åtgärder syftar till att minimera spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen och mikroplaster inom kommunens alla verksamheter och informera alla som bor eller verkar i Lunds kommun om giftfri miljö. I planen har åtgärder för en hållbar plastanvändning inkluderats.

LundaKem 2.0 har fyra åtgärdsområden:

- Byggnader och anläggningar
- Verksamheter
- Upphandling
- Information och kommunikation

Byggnader och anläggningar

Kommunens förvaltningar arbetar med kemikaliehantering, utrensning, utbyte eller minimering av användning av kemikalier. Bland aktiviteterna märks byte av kemikaliehanteringssystem, substitution och riskbedömningar. Kommunen lägger numera konstgräs med sandinfill i stället för gummigranulat. Det kan även nämnas att Högevall har byggt om sitt styrsystem, så att mängdens reningskemikalier anpassas till antal besökare.

Kommunen har gått över till att använda geotextil som täckduk som ska vara nedbrytningsbart, exempelvis kokosfiber. Användning av kemisk bekämpning minskas på olika sätt, genom täckduk, mekaniskt och med hetvatten. Gummiasfalt används bara i de fall fallskydd och tillgänglighet behövs samtidigt. Information om förbudet att använda plastkonfetti utomhus har gått ut till elever i gymnasium och föräldrar.

Verksamheter

Det finns både kemikalierutin och avfallsrutin med hantering av farligt avfall och det sker ett löpande arbete för att minska engångsmaterial. Projektet "Resurssmart arbetsplats" är pågående i kommunen.

Upphandling

Alla förvaltningar deltar vid upphandlingar i referensgrupper när det är tillämpligt i deras verksamheter. I samverkan har det tagits fram ett arbetssätt för att ta hjälp av varandra både gällande kravställning och uppföljning av kemikaliekrav vid upphandling.

Det sker ett kontinuerligt arbete för att övervaka marknaden gällande nya material. Kommunen deltar också i projektet "Circular minds" som syftar till mer cirkularitet. Kommunen har ett inköpssamordnarforum för att få samsyn kring inköp. Under 2024 har det ordnats utbildning för inköpssamordnarna med fokus på minskad konsumtion.

Kommunikation och information

Informationsmaterial kopplat till LundaKem finns på nya intranätet och LundaKem 2.0 finns tillgänglig på nätet. Lund samverkar med Malmö stad kring arbetet med kemikalieplanen. Kommunen deltar också i nätverk kring upphandling, nationellt nätverk och samverkar med regionala aktörer samt Lunds universitet.

Sammanfattande analys

Under 2024 har hela kommunorganisationen blivit en del av arbetet med LundaKem. Upphandlingsarbetet har utvecklats mycket. Dock behöver det fortsätta att utvecklas för att driva på innovation och produktutveckling. Det är viktigt att arbeta vidare med utrensning, kommunikationsinsatser samt utbyte av bygginventarier och material.

Kommunen behöver dessutom kartlägga plastflöden i verksamheten samt minska mängden engångsmaterial där det är möjligt. Lösningar för att minska läckage av mikroplaster behöver prioriteras.

Utmaningar

Det är viktigt med ett kontinuerligt arbete för att hålla frågorna levande och aktuella. Detta framgår av Kemikalieinspektionens uppföljning av miljömålet "Giftfri miljö", rapport 3/2022 Miljökvalitetsmålet Giftfri miljö – Fördjupad utvärdering av miljömålen 2023: *"Det går inte att se en tydlig riktning för utvecklingen av tillståndet i miljön."*

Kemikalieinspektionen anser att förutsättningarna att nå miljökvalitetsmålet har förbättrats de senaste åren. Dock väntas inte åtgärderna hinna få tillräckligt genomslag för att nå en tydlig positiv utveckling i tillståndet i miljön till 2030. Det finns en risk med att lagstiftningen inte hinner förebygga kemikalierisker i samma takt som konsumtions- och produktionsökningen skapar nya risker.